
Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:1

Behörighet som arbetsledare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2017:3 avsnitt 1, *Behörighet som arbetsledare*. Utskottet föreslår att kyrkomötet bifaller kyrkostyrelsens förslag om behörighetsvillkor.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:3 avsnitt 1, Behörighet som arbetsledare

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (se *bilaga 1*).

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2017:3, avsnitt 1 i Kr 2017:1y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Kyrkomötet biföll 2013 (se KmSkr 2013:6) en motion (2013:37) som innebar att kyrkostyrelsen skulle lämna förslag till kyrkomötet om en sådan ändring i kyrkoordningen att även arbetsledande komministrar och arbetsledande diakoner ska höra till de i kyrkoordningen 34 kap. 9 § angivna befattningshavare som ska ha ”förklarat sig beredda att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst oavsett deras kön”.

Kyrkokansliet upprättade en promemoria – Behörighet som arbetsledare – i vilken föreslogs införande av ett särskilt villkor i kyrkoordningen för att vara behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt, stiftsadjunkt eller diakon när befattningen innefattar arbetsledande uppgifter.

Promemorian remissbehandlades och omkring hälften av remissinstanserna inkom med svar, varav flertalet var positiva till de föreslagna ändringarna.

Kyrkostyrelsen har i sin skrivelse föreslagit följande.

- I kyrkoordningen införs ett nytt behörighetskrav inför anställning av komministrar, kontraktsadjunkter, stiftsadjunkter och diakoner på befattningar som innefattar arbetsledande uppgifter. Bara den som har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst, oavsett deras kön, ska anses behörig att anställas på en befattning. Detsamma gäller andra befattningar med arbetsledande uppgifter med benämning där ordet diakon ingår eller där behörigheten att utöva uppdraget som diakon har angetts som villkor för anställningen.
- Domkapitlet får inte medge undantag från detta behörighetsvillkor.
- Domkapitlet kan delegera beslutanderätten vid behörighetsprövningar avseende befattningar med arbetsledande uppgifter.
- Domkapitlets beslut i sådana ärenden kan överklagas.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Tillsyns- och uppdragsutskottet föreslog 2013 i sitt betänkande *Behörighet som arbetsledare* (TU 2013:7) att kyrkomötet skulle bifalla en motion som gällde behörighetsvillkor för arbetsledande komministrar och arbetsledande diakoner. Det föreliggande förslaget från kyrkostyrelsen om ett nytt behörighetsvillkor inför anställning på befattningar med arbetsledande uppgifter tillgodoser det som efterfrågades av kyrkomötet 2013. Mot den bakgrunden menar utskottet att kyrkomötet ska bifalla förslaget i kyrkostyrelsens skrivelse.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak, Johan Blix, Kent Karlsson och Ingrid Borgström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Stefan Linderås, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

I sin skrivelse KsSkr 2017:3, punkt 1.5, föreslår kyrkostyrelsen att ett nytt behörighetskrav införs i kyrkoordningen. Det ska gälla inför anställning av komministrar, kontraktsadjunkter, stiftsadjunkter och diakoner på befattningar som innefattar arbetsledande uppgifter. Skrivelsen är på denna punkt endast uppfyllandet av ett tidigare beslut i kyrkomötet.

Detta tidigare beslut att ge uppdraget till kyrkostyrelsen kan dock uppfattas som utläggande av dimridåer. I botten för kyrkomötet borde legat en önskan att förhindra en svinaktig syn på och dito beteende mot kvinnor, i detta fall med särskilt fokus på dem som blivit prästvigda. En tillämpning av dessa behörighetsregler ger dessvärre på inget sätt skydd mot sådan förkastlig syn och dito beteende. Omvänt kan många prästvigda kvinnor vittna om att de möts med respekt av kollegor helt oberoende av om dessa bärs eller inte bärs av samma teologiska grundsyn, ämbetsfrågan inräknad. Vikten av sådan respekt har alltsedan starten för Frimodig kyrka varit i fokus för gruppen.

Svinaktiga beteenden bekämpas inte genom införande av föreslagna behörighetskrav utan genom att de lagar och förordningar som uppställts av staten tillämpas och efterlevs och genom fokus på den egna helgelsen. På detta borde kyrkomötet hellre fokusera.

Bertil Murray

Bilaga 1

Förslag till beslut om ändring i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,
dels att 9 kap. 5 b § och 34 kap. 10 och 17 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 34 kap. 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

5 b §

Beträffande ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 34 kap. 9, 10 och 14 §§, 53 kap. 10 §, 57 kap. 8–18 §§ och 58 kap. får delegation ske bara på det sätt som anges i andra stycket.

Beträffande ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 34 kap. 9, 10, 10 a och 14 §§, 53 kap. 10 §, 57 kap. 8–18 §§ och 58 kap. får delegation ske bara på det sätt som anges i andra stycket.

Domkapitlet får uppdra åt

1. ordföranden eller vice ordföranden att slutligt avgöra ärenden enligt 31 kap. 11 § 2 och 3 samt 32 kap. 11 § 2 och 3,

2. en grupp bestående av ordföranden eller vice ordföranden och ytterligare minst två av domkapitlets ledamöter att besluta i ärenden enligt 34 kap. 9, 10 eller 14 §§. Gruppen får endast fatta beslut om samtliga är ense,

2. en grupp bestående av ordföranden eller vice ordföranden och ytterligare minst två av domkapitlets ledamöter att besluta i ärenden enligt 34 kap. 9, 10, 10 a eller 14 §§. Gruppen får endast fatta beslut om samtliga är ense,

3. ordföranden, vice ordföranden, den ledamot som är eller har varit ordinarie domare eller den ledamotens ersättare att beträffande ärenden enligt 31 kap. 11–14 §§, 32 kap. 11–14 §§, 57 kap. 8–18 §§ och 58 kap. fatta sådana beslut som inte innefattar ett slutligt avgörande av ärendet, eller som innebär att ärendet inte ska prövas i sak,

4. ordföranden, vice ordföranden och sekreteraren att fatta beslut i fråga om utlämnande av handling enligt 53 kap. 10 §, och

5. den som var ordförande att besluta om rättelse enligt 57 kap. 18 § och 58 kap. 16 §.

34 kap.

10 §

Behörig att anställas som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning är den som

1. har varit anställd som pastorsadjunkt i ett år, eller som vid tidpunkten för tillträdet av den sökta tjänsten kan antas ha fullgjort sådan anställning, och

2. uppfyller de villkor för befattningen som domkapitlet kan ha beslutat om enligt 11 §.

Behörig att anställas på en befattning som komminister, kontraktsadjunkt eller stiftsadjunkt med arbetsledande uppgifter eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning är den som, utöver vad som framgår av

första stycket, har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön.

Domkapitlet får medge undantag från villkoren i första stycket 1 om det finns särskilda skäl.

Innan någon anställs ska domkapitlet yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

10 a §

Behörig att anställas på en befattning som diakon med arbetsledande uppgifter eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning är den som har förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön. Detsamma gäller andra befattningar med arbetsledande uppgifter med benämning där ordet diakon ingår eller där behörigheten att utöva uppdraget som diakon har angetts som villkor för anställningen.

Innan någon anställs ska domkapitlet yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

17 §

Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Detsamma gäller domkapitlets beslut om behörighet enligt 14 §. Rätt att överklaga har

1. den sökande, såvitt avser beslut att inte förklara honom eller henne behörig,
2. en medsökande, såvitt avser beslut att förklara en sökande behörig, och
3. den som ska besluta om tillsättningen, såvitt avser beslut att inte förklara en sökande behörig.

När ett beslut har överklagats enligt första stycket får anställningsärendet inte slutföras förrän Överklagandenämnden har avgjort överklagandet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2018.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:1y

Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 1

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse KsSkr 2017:3, avsnitt 1: Behörighet som arbetsledare.

Kyrkorättsutskottet kan konstatera att det i kyrkostyrelsen skrivelse finns en oklarhet avseende styckesindelningen i redogörelsen för gällande 9 kap. 5 b § samt i föreslagen lydelse av samma bestämmelse avseende de numrerade punkterna. Hela bestämmelsen i denna paragraf är reglerad i ett stycke. Även beträffande 34 kap. 10 § finns en oklarhet avseende styckesindelningen. De i bestämmelserna uppräknade punkterna 1 och 2 utgör inte ett nytt stycke utan hör till det inledande första stycket. Detsamma gäller de numrerade punkterna i 34 kap. 17 §. Dessa utgör inte nya stycken i den nu gällande bestämmelsen. Detta bör korrigeras.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt, utöver vad ovan anförts, inget att erinra mot förslagna ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:2

Kyrkomusiker i kyrkoordningen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* samt tre motioner som har väckts med anledning av skrivelsen och som innehåller ändringar av förslagen i skrivelsen. Utskottet, som ansluter sig till kyrkostyrelsens överväganden och förslag, konstaterar att det som föreslås i motionerna har funnits med redan i beredningen av kyrkostyrelsens skrivelse. Det innebär att motiv för att avvisa motionsförslagen också redovisas där. Som en konsekvens av att utskottet gör samma bedömningar som kyrkostyrelsen föreslår utskottet att kyrkomötet ska bifalla kyrkostyrelsens beslutsförslag och avslå motionerna 2017:43, 2017:86 och 2017:106.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om ändring i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:43.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:86.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:106, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:106, punkt 2.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen*

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om ändring i kyrkoordningen. (Se *bilaga 1*)

Motionernas förslag

Motion 2017:43 av Torvald Johansson m.fl., Behörighetsprövning av kyrkomusiker

Kyrkomötet beslutar att bifalla reservationen i KsSkr 2017:4 vad avser domkapitlets behörighetsprövning och anta ändringarna av 34 kap. i kyrkoordningen (utom 1 § punkt 4) i enlighet med bilagan till reservationen.

Motion 2017:86 av Erik Sjöstrand m.fl., Kyrkomusiker i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 34 kap. 1, 2, 15 och 17 §§, 37 kap. 19 § och 57 kap. 5 § och rubriken närmast före 37 kap. 19 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 34 kap. 15 a–c §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

1 §

För varje församling ska det finnas anställd

1. en kyrkoherde, 2. minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer, 3. <i>minst</i> en kyrkomusiker <i>som ska vara</i> organist eller kantor, <i>samt</i> 4. det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.	3. en kyrkomusiker (<i>försteorganist</i>, organist eller kantor), 4. <i>minst det antal övriga kyrkomusiker som stiftsstyrelsen bestämmer, och</i> 5. det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte Hovförsamlingen.

2 §

Församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

Domkapitlet ska besluta om en befattning som kyrkomusiker enligt 1 § 3 eller 4 ska vara försteorganist, organist eller kantor.

Domkyrkoorganisten är kyrkomusiker för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Domkyrkoorganisten ska vara organist. När en domkyrkoorganist ska anställas ska domkapitlet beredas tillfälle att yttra sig över de sökande.

För den församling där stiftets domkyrka är belägen är befattningen enligt 1 § 3 alltid försteorganist och benämns domkyrkoorganist. När en domkyrkoorganist ska anställas ska domkapitlet beredas tillfälle att yttra sig över de sökande.

Domkapitlet ska för andra församlingar än den som avses i andra stycket besluta om den kyrkomusiker som avses i 1 § 3 ska vara organist eller kantor.

15 §

Behörig att anställas som försteorganist är den som har avlagt Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på A-nivå.

Behörig att anställas som organist är den som har avlagt *organistexamen eller motsvarande examen.*

Behörig att anställas som organist är den som har avlagt *Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på lägst B-nivå.*

Behörig att anställas som kantor är

Behörig att anställas som kantor är

den som har avlagt *kantorsexamen eller motsvarande examen eller som är behörig att anställas som organist.*

den som har avlagt *Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på lägst C-nivå.*

TU 2017:2

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

15 a §

Behörig att anställas på en befattning som kyrkomusiker enligt 15 § första-tredje styckena är även den som enligt kyrkostyrelsens närmare bestämmelser ska anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

15 b §

Innan någon anställs som försteorganist, organist eller kantor eller på ett längre vikariat än sex månader på en sådan befattning ska domkapitlet pröva de sökandes behörighet och yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer.

När ansökningstiden gått ut ska den som har att besluta om tillsättningen översända ansökningshandlingarna och platsannonserna till domkapitlet.

Efter beslut om behörighet ska domkapitlet med eget yttrande över de behöriga sökandena överlämna handlingarna till den som har att besluta om tillsättningen.

Domkapitlet ska underrätta de sökande om beslutet i behörighetsfrågan och om skälen för detta.

15 c §

Domkapitlet kan förklara en sökande som inte uppfyller kraven i 15 § behörig att anställas på en befattning som försteorganist, organist eller kantor, om han eller hon med hänsyn till sin utbildning och yrkeserfarenhet är att anse som jämställd med den som uppfyller dessa krav.

17 §

Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans över-

Domkapitlets beslut i ärenden som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § första och andra styckena får överklagas hos Svenska kyrkans över-

klagandenämnd. Detsamma gäller domkapitlets beslut om behörighet enligt 14 §. Rätt att överklaga har

1. den sökande, såvitt avser beslut att inte förklara honom eller henne behörig,
2. en medsökande, såvitt avser beslut att förklara en sökande behörig, och
3. den som ska besluta om tillsättningen, såvitt avser beslut att inte förklara en sökande behörig.

När ett beslut har överklagats enligt första stycket får anställningsärendet inte slutföras förrän Överklagandenämnden har avgjort överklagandet.

37 kap.

Prästorganisation

När stiftsstyrelsen beslutar att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor *prästorganisationen* minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor *prästorganisationen* minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om församlings- eller pastoratsindelningen inte ändras.

Präst- och kyrkomusikerorganisation

19 §

När stiftsstyrelsen beslutar att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor *präst- och kyrkomusikerorganisationen* minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor *präst- och kyrkomusikerorganisationen* minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om församlings- eller pastoratsindelningen inte ändras.

57 kap.

5 §

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion ska kyrkorådet även samråda med församlingsråden inom pastoratet. Instruktionen ska innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,
2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys.

Utöver vad som sägs i första stycket ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är för-

Utöver vad som sägs i första stycket ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är för-

delat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

delat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst *och kyrkomusiker* ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 juni 2018.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för anställning på en befattning som kantor eller organist som har utlysts före ikraftträdandet.

Motion 2017:106 av Torvald Johansson och Ola Isacson, Kyrkomusikerorganisationen i församlingar och pastorat

1. Kyrkomötet beslutar att i fråga om kyrkoordningen att 34 kap. 1 § punkt 4 ska ha följande lydelse:
Minst det antal övriga kyrkomusiker, diakoner och den personal som i övrigt behövs för verksamheten.
2. Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 34 kap. 2 § andra stycket ska ha följande lydelse:
Domkapitlet ska besluta om en befattning som kyrkomusiker enligt 1 § 3 eller 4 ska vara försteorganist, organist eller kantor.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över KsSkr 2017:4 och motionerna 2017:43, 2017:86 och 2017:106 i Kr 2017:4–7y, *bilaga 2–5*.

Bakgrund

Övergripande

I kyrkostyrelsens skrivelse 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* framgår att det som följd av 2007 års högskolereform och 2012 års inomkyrkliga utbildningsreform har gjorts en översyn av kyrkoordningens befattningsbenämningar och behörighetskrav för kyrkomusiker. Det har under de senaste sex åren i två omgångar bedrivits utredningsarbete med åtföljande remissbehandling. I skrivelsen lägger kyrkostyrelsen fram förslag till vissa ändringar i kyrkoordningen.

Ett huvudförslag i skrivelsen är att det ska införas en Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen med tre examensnivåer som ger behörighet till anställning på tre olika befattningar som kyrkomusiker, nämligen som försteorganist, organist och kantor. Kyrkostyrelsen föreslås få utfärda närmare bestämmelser om kyrkomusikerexamen och om validering av t.ex. utländska och äldre svenska examina.

Utöver det som ligger till grund för föreslagna ändringar i kyrkoordningen behandlar kyrkostyrelsen i sin skrivelse även frågor om antalet kyrkomusiker för en församling och om behörighetsprövning vid anställning av kyrkomusiker.

Examen, examensbenämningar och validering

Nuvarande ordning

En viktig bakgrund till skrivelsen är den s.k. Bolognaprocessen. Den utgörs av ett samarbete kring högre utbildning mellan 47 europeiska länder och innebär att det sker en samordning i frågor om högre utbildning och regler för examination inom

Europa. Den nämnda högskolereformen från 2007 hör samman med detta. Vid universitet och högskolor har införts tre examensnivåer: grundnivå, där högskole- och kandidatexamen ingår, en avancerad nivå med magister- och masterexamen och en forskarnivå med licentiat- och doktorsexamen. Det har som följd av detta skett förändringar vad gäller kyrkomusikerutbildningen.

Det finns nu program i kyrkomusik för konstnärlig examen på antingen kandidat-, master- eller doktorsnivå. Sedan 2007 finns inte någon fackutbildning som leder fram till en ”organistexamen” i den mening som var fallet när kyrkoordningen tillkom. En konstnärlig kandidatexamen med inriktning kyrkomusik ska kompletteras med stiftspraktik och pastoralteologisk utbildning för att ge behörighet till organisttjänst i Svenska kyrkan. Det anges dock fortfarande i kyrkoordningen, 34 kap. 15 § att man för att vara behörig att anställas som organist ”ska ha avlagt organistexamen eller motsvarande examen”.

Den kyrkomusikaliska fackutbildning som i kombination med stiftspraktik och pastoralteologisk utbildning ger behörighet till kantorstjänst i Svenska kyrkan bedrivs i dag dels i form av en tvåårig folkhögskoleutbildning vid fyra folkhögskolor, dels i form av högskoleutbildning i kyrkomusik om 120 högskolepoäng vid två högskolor.

Svenska kyrkans utbildningsinstitut utfärdar – som en övergångslösning – tills vidare kyrkomusikerexamina enligt följande:

- ◆ Svenska kyrkans kantorsexamen (folkhögskola 2 år alternativt 120 högskolepoäng samt i båda fallen 8 veckors praktik och pastoralteologisk termin), samt
- ◆ Svenska kyrkans organistexamen (konstnärlig kandidat- eller masterexamen med inriktning kyrkomusik samt 8 veckors praktik och pastoralteologisk termin).

Kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen föreslår att det ska införas en Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen och att grundläggande bestämmelser om denna ska ges i kyrkoordningen. Kyrkomusikerexamen ska innefatta tre examensnivåer – A, B och C – som ger behörighet till anställning på befattningar som kyrkomusiker i Svenska kyrkan. A-nivån ska vara den högsta utbildningsnivån.

Gällande bestämmelser om examen för behörighet som kyrkomusiker har blivit föråldrade. Kyrkostyrelsens menar att kyrkoordningens nuvarande krav på fackexamen för anställning på en viss befattning som kyrkomusiker bör ersättas av en inomkyrklig examen. Man gör en viss jämförelse med att det i kyrkoordningen finns bestämmelser om präst- respektive diakonexamen. En egen inrättad examen innebär att Svenska kyrkan kan ange vilka villkor som ska gälla för att en examen ska utfärdas. Avsikten är att genom en för samtliga nivåer gemensam examensbenämning ”Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen” understryka att det rör sig om utbildningskombinationer som alla leder till en och samma profession, nämligen som kyrkomusiker.

På ett motsvarande sätt som gäller för präst- och diakonexamen föreslår kyrkostyrelsen att styrelsen i kyrkoordningen ska bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen. I dessa bestämmelser ska också behandlas validering av i första hand äldre svenska examina och utländska examina. Avsikten är att validering ska genomföras av kyrkostyrelsen genom Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Resultatet för den enskilda personen blir, om förutsättningar för detta föreligger, ett intyg som anger att personen anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på A-, B- eller C-nivå. Det ska dock i många fall inte krävas ett sådant intyg. När det inte råder någon tveksamhet om att t.ex.

tidigare examina motsvarar en av de tre föreslagna nivåerna av Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen ska dessa personer istället "automatiskt" anses ha examen på en viss nivå.

Befattningsbenämningar och behörighetskrav

I kyrkoordningen talas i 34 kap. 1 § om två olika befattningar som kyrkomusiker, nämligen organist och kantor. Det ska enligt kyrkostyrelsens förslag införas en ny befattningsbenämning, nämligen försteorganist, samtidigt som benämningarna organist och kantor finns kvar. Behörighetskraven för anställning på de tre befattningarna som kyrkomusiker knyts till de tre examensnivåerna i Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen. En försteorganist ska ha eller anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på A-nivån, en organist minst på B-nivån och en kantor minst på C-nivån. En domkyrkoorganist ska vara försteorganist.

Behörighetskraven ska gälla för alla befattningar som kyrkomusiker enligt kyrkoordningen. Genom att ha skilda benämningar markeras enligt kyrkostyrelsen att innehavaren ägnat olika lång tid åt att utbilda sig och att omgivningen bör kunna förvänta sig något mer av den med längre utbildning än av den med kortare. Man menar att den föreslagna ordningen också ger incitament för vidareutbildning, vilket kan bidra till att den kyrkomusikaliska kvaliteten behålls eller ökar.

Antalet kyrkomusiker för en församling

Kyrkostyrelsen behandlar i skrivelsens avsnitt 5.3 frågor om reglering i kyrkoordningen om antalet befattningar för en församling. I gällande bestämmelser, 34 kap. 1 § andra punkten sägs att det för varje församling ska finnas anställd minst en kyrkomusiker som ska vara organist eller kantor. I den promemoria som efter remissbehandling legat till grund för kyrkostyrelsens skrivelse föreslogs att stiftsstyrelsen skulle fatta beslut om minsta antalet kyrkomusiker för varje församling. Ställningstagandet från kyrkostyrelsens sida är att det inte ska införas några nya bestämmelser om antalet kyrkomusiker. Kyrkostyrelsen pekar på att det ska tillämpas en subsidiaritetsprincip inom Svenska kyrkan. Man menar att redan den reglering som nu finns om minst en kyrkomusiker innebär ett visst ingrepp i den lokala självstyrelsen. Styrelsen vill nu inte göra större ingrepp i denna än som gjordes när kyrkoordningen beslutades. Enligt kyrkostyrelsen får det förutsättas att de lokala arbetsgivarna inrättar de övriga kyrkomusiker- och musikerbefattningar som behövs, så att den kyrkomusikaliska verksamheten i församlingen kan fullgöras med den kvalitet som är önskvärd. Den enda förändring som föreslås är att den kyrkomusiker som obligatoriskt ska finnas kan vara en försteorganist. Vilken typ av befattning det ska vara fråga om ska även fortsättningsvis beslutas av domkapitlet.

Behörighetsprövning

I den tidigare nämnda promemorian föreslogs att domkapitlet, i likhet med vad som gällde enligt den före år 2000 gällande kyrkolagen, före anställning skulle göra en behörighetsprövning och yttra sig över de behöriga sökandena. Frågan om denna ordning skulle bestå diskuterades vid kyrkoordningens införande. Resultatet blev att det inte längre finns kvar någon prövning hos domkapitlet utan att det är en fråga för anställande församling eller pastorat att pröva de sökandes behörighet.

Kyrkostyrelsen föreslår att behörighetsprövningen ska vara kvar hos den lokala arbetsgivaren. Styrelsen menar att det inte skulle lösa problemen med rekrytering av behöriga sökande men fördröja rekryteringsprocessen. Behörighetsprövning hos domkapitlet ska endast gälla innehavare av kyrkans vinningstjänst. Kyrkostyrelsen

ser en annan ordning som ett allt för stort ingrepp i den lokala självstyrelsen. Styrelsen uttalar sitt förtroende för såväl de lokala arbetsgivarnas vilja att rekrytera behöriga musiker som för stiftens tillsynsverksamhet. Skrivelsens förslag om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen och om behörighetskrav ses som förtydliganden som medför att bestämmelserna blir enklare att tillämpa.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Ändringarna i kyrkoordningen ska enligt kyrkostyrelsens förslag träda ikraft den 1 juni 2018. För en rekrytering till organist eller kantor som påbörjats före bestämmelsernas ikraftträdande genom att anställningen utlysts, ska kyrkoordningens bestämmelser i dess äldre lydelse fortsatt tillämpas.

Motionerna

Såväl motion 2017:43 som motion 2017:86 knyter nära an till en reservation som lämnades av tre ledamöter när kyrkostyrelsen fattade beslut om kyrkomusikerskrivelsen. Förslaget i motion 2017:86 innehåller fullt ut de ändringar i kyrkoordningen som finns i reservationen. De innebär i huvudsak dels att stiftsstyrelsen ska besluta om det obligatoriskt ska finnas fler befattningar som kyrkomusiker för en församling än den som alltid ska finnas enligt regleringen i kyrkoordningen, dels att domkapitlet ska pröva behörigheten och yttra sig över behöriga sökande när en kyrkomusiker ska anställas. Förslaget i motion 2017:43 innebär i första hand att de bestämmelser i reservationen som avser behörighetsprovning och yttrande från domkapitlet ska införas i kyrkoordningen. I motion 2017:106 föreslås två ändringar i kyrkoordningen. Den ena som avser 34 kap. 1 § fjärde punkten kan sägas innebära en markering av att församlingen/pastoratet ska pröva hur många kyrkomusiker som krävs för verksamheten. Det andra förslaget, 34 kap. 2 §, innebär att domkapitlet ska besluta om vilket slags kyrkomusiker som ska anställas på en lokalt inrättad befattning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till beslut om ändring i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:43.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:86.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:106.

Det är enligt Tillsyns- och uppdragsutskottets mening angeläget att det nu har framkommit förslag och kan fattas beslut som medför att det kommer att finnas en överensstämmelse mellan gällande utbildningsstruktur på kyrkomusikerområdet och regleringen av befattningar som kyrkomusiker i Svenska kyrkan. I sin beredning av det föreliggande ärendet har utskottet haft möjlighet att ställa frågor till Peter Sjunnesson, programchef för Svenska kyrkans pastoralteologiska utbildning för kyrkomusiker. Därvid framkom att det är av betydelse för dialogen med musikhögskolorna att det blir en större tydlighet i frågor om vad som gäller beträffande kyrkomusiker i Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsens förslag medverkar till detta.

Utskottet har vid sina överväganden funnit skäl att ansluta sig till det förslag och de överväganden som kyrkostyrelsen har lagt fram i sin skrivelse.

Det finns vissa frågor som varit särskilt omdiskuterade på vägen fram till det föreliggande förslaget. Dit hör frågorna om behörighetsprövning genom den lokala arbetsgivaren eller genom domkapitlet och om en närmare reglering av vilka befattningar som ska finnas inrättade i församlingar och pastorat. Utskottet menar att de skäl som kyrkostyrelsen har redovisat för sina förslag ger ett gott stöd för de ställningstaganden som görs i skrivelsen och för ändringarna i kyrkoordningen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

I motionerna 2017:43, 86 och 106 finns förslag till ändringar i skrivelsens förslag beträffande kyrkoordningen. Det är fråga om sådant som har övervägts i arbetet med kyrkostyrelsens skrivelse. Det innebär att motiv för att inte bifalla motionsförslagen finns redan i skrivelsen. Liksom kyrkostyrelsen menar utskottet att ett återförande av behörighetsprövningen till domkapitlet inte ger någon lösning på problem med att rekrytera behöriga kyrkomusiker men att det uppenbart riskerar att fördröja rekryteringsprocesserna. Den föreslagna regleringen av Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen och de angivna behörighetskraven för anställning på befattningar som kyrkomusiker ger goda förutsättningar för att församlingar och pastorat som arbetsgivare på ett kompetent sätt kan pröva behörigheten hos sökande till befattningar som kyrkomusiker.

Kyrkomusiken har stor betydelse för församlingens gudstjänstliv men även för församlingens liv i övrigt. Enligt utskottet finns goda skäl att räkna med att man i församlingar och pastorat även fortsättningsvis ser det som angeläget att ha ett tillräckligt antal väl utbildade kyrkomusiker. Det saknas därför anledning att frångå ordningen att man lokalt får bedöma och besluta om vilka befattningar som ska finnas utöver vad som direkt följer av kyrkoordningens bestämmelser.

En ytterligare fråga som särskilt har uppmärksamats vid överläggningarna i utskottet är beteckningarna A, B och C på de tre examensnivåerna, där A står för den längsta utbildningen och C för den kortaste. Det som har lyfts fram är detsamma som vissa remissinstanser noterat, nämligen att om man vänder ordningen på nivåbeteckningarna ger det en bättre överensstämmelse med de bokstavs-beteckningar som markerar progressionen i akademiska kurser. Utskottet har dock funnit att övervägande skäl talar för det föreliggande förslaget då det korrelerar med motsvarigheterna för kyrkomusikerexamen i flera andra europeiska länder.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmquist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag att avslå motion 2017:86.

Reservationens förslag: Kyrkomötet beslutar anta de ändringar i kyrkoordningen som föreslås i motion 2017:86.

Vi instämmer i utskottets överväganden utom beträffande styckena 2–5, där vi menar att utskottet i stället borde ha anfört:

Det är angeläget att värna om kvalitén hos Svenska kyrkans kyrkomusik. Det är därför viktigt både att behörighetskraven är tydliga och att de efterlevs, så att inte obehöriga sökande anställs trots att det finns behöriga sökande. Detta är också en viktig signal till studerande vid landets musikhögskolor, att det även framöver kommer att efterfrågas välutbildade kyrkomusiker. Behörighetsprövningen av sökande till kyrkomusikertjänster bör därför återföras till domkapitlen.

Bestämmelsen att det ska finnas minst en kyrkomusiker i varje pastorat eller självständig församling har till följd av strukturförändringarna år 2014 blivit otillräcklig. Många mycket stora pastorat har bildats, där det är alldeles uppenbart att antalet kyrkomusiker måste vara betydligt högre. Eftersom kyrkomusikerna, liksom prästerna, har en central roll för gudstjänstlivet och eftersom gudstjänstfirandet är konstitutivt för församlingen, bör stiftsstyrelsen få i uppdrag att fastställa det minsta antalet kyrkomusiker som ska finnas i ett pastorat eller i en självständig församling. Även regleringen av antalet musikertjänster är en viktig signal till dem som överväger att utbilda sig till kyrkomusiker att det kommer att finnas tjänster att söka också i framtiden.

Både domkapitlets behörighetsprövning och stiftsstyrelsens beslut om minsta antalet kyrkomusiker överensstämmer med förslaget i promemorian Kyrkomusiker i kyrkoordningen som fått brett stöd av remissinstanserna.

Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist och Anders Novak

Särskild mening

Jag instämmer i den av Hans-Olof Andrén m.fl. avgivna reservationen i ärendet.

Bertil Murray

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,
dels att 34 kap. 1, 2 och 15 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 34 kap. 15 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 kap.

1 §

För varje församling ska det finnas anställd

1. en kyrkoherde,
 2. minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
 3. minst en kyrkomusiker *som ska vara* organist eller kantor, samt
 4. det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.
- Bestämmelserna i första stycket gäller inte Hof församlingen.

2 §

Församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

Domkapitlet ska besluta om befattningen som kyrkomusiker enligt 1 § 3 ska vara försteorganist, organist eller kantor.

Domkyrkoorganisten är kyrkomusiker för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Domkyrkoorganisten ska vara organist. När en domkyrkoorganist ska anställas ska domkapitlet beredas tillfälle att yttra sig över de sökande.

För den församling där stiftets domkyrka är belägen är befattningen enligt 1 § 3 alltid försteorganist och benämns domkyrkoorganist. När en domkyrkoorganist ska anställas ska domkapitlet beredas tillfälle att yttra sig över de sökande.

Domkapitlet ska för andra församlingar än den som avses i andra stycket besluta om den kyrkomusiker som avses i 1 § 3 ska vara organist eller kantor.

15 §

Behörig att anställas som organist är den som har avlagt *organistexamen eller motsvarande examen.*

Behörig att anställas som kantor är den som har avlagt *kantorsexamen eller motsvarande examen eller som är behörig att anställas som organist.*

Behörig att anställas som försteorganist är den som har avlagt Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på A-nivå.

Behörig att anställas som organist är den som har avlagt *Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på lägst B-nivå.*

Behörig att anställas som kantor är den som har avlagt *Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen på lägst C-nivå.*

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

15 a §

Behörig att anställas på en befattning som kyrkomusiker enligt 15 § första–tredje styckena är även den som enligt kyrkostyrelsens närmare bestämmelser ska anses ha Svenska kyrkans kyrkomusikerexamen.

-
1. Detta beslut träder i kraft den 1 juni 2018.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för anställning på en befattning som kantor eller organist som har utlysts före ikraftträdandet.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:4y

Kyrkomusiker i kyrkoordningen

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse KsSkr 2017:4.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot de förslag till ändringar i kyrkoordningen som finns i skrivelsen eller i den till skrivelsen fogade reservationen.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:5y

Behörighetsprövning av kyrkomusiker

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2017:43.

Kyrkorättsutskottet yttrar sig i Kr 2017:4y över de ändringar i kyrkoordningen som föranleds av kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2017:4 och till skrivelsen fogad reservation.

Kyrkorättsutskottet noterar att för det fall punkt 4 inte ingår i 34 kap. 1 § får detta konsekvenser för utformningen av 34 kap. 2 § i reservationen som då behöver justeras, eftersom bestämmelsen hänvisar till den i reservationen föreslagna punkt 4.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:6y

Kyrkomusiker i kyrkoordningen

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2017:86.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot de föreslagna ändringarna.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:7y

**Kyrkomusikerorganisationen i församlingar och
pastorat**

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2017:106.

I motionen föreslås ändringar i kyrkoordningen avseende 34 kap. 1 § p. 4 och 2 § andra stycket. Såsom punkterna i motionen är utformad innebär förslagen ändring av gällande bestämmelser i kyrkoordningen. En konsekvens av detta, när det gäller förslaget om ändring av 34 kap. 2 § är att regleringen om domkyrkoorganist utgår ur kyrkoordningen samt att regleringen i 34 kap. 2 § tredje stycket blir felaktig.

När det gäller förslaget till reglering i 34 kap. 1 § p. 4 föreslås att ordet ”minst” ska inleda meningen. Detta får till konsekvens att bestämmelsen skulle kunna tolkas som att det för en församling ska kunna finnas anställda fler personer än den beslutade verksamheten kräver.

Kyrkorättsutskottet har, utöver vad som noterats ovan, ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot de förslagna ändringarna.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:3

Behovsstyrda tjänster i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:3 med förslag om att uppdra till kyrkostyrelsen dels att se över ordningen för inrättande av befattningar på lokal nivå, dels att ge förslag på hur diakonens arbetsuppgifter kan utvidgas. Utskottet menar att den minimireglering av tjänster som finns i kyrkoordningen är behövlig utifrån gudstjänstens konstitutiva betydelse och konstaterar att det i övrigt råder full frihet att lokalt besluta om vilka befattningar som ska inrättas. Motionen tar upp frågan om att diakoner skulle kunna leda begravningsgudstjänster. Utskottet hänvisar bl.a. till vad Läronämnden sagt om den karitativa inriktningen på diakonens uppdrag och framhåller att förkunnelse och gudstjänst hör till prästens särskilda ansvar. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2017:3.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:3, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:3, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2017:3 av Elsa Christersson, Behovsstyrda tjänster i Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över nuvarande ordning och föreslå en förändring som syftar till att ge vidgade möjligheter för kyrkoråd och kyrkoherde att inrätta tjänster utifrån församlingens behov.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till nästkommande kyrkomöte överlämna förslag på hur diakonens arbetsuppgifter kan utvidgas.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2017:3 i Ln 2017:3y, *bilaga*.

Bakgrund

Bestämmelser om befattningar för församlingar och pastorat

I kyrkoordningens kapitel 34 om kyrkans anställda finns bestämmelser om befattningar i församlingar och pastorat. Det bör noteras att det i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* finns förslag till ändringar i 34 kap. 1 och 2 §§. De förslag som där läggs fram förändrar dock inte de förhållanden som behand-

las i det följande och där utgångspunkten är de nu gällande bestämmelserna. Det framgår dock att det finns diskussioner om att utvidga stiftsstyrelsens mandat till att besluta om minsta antal befattningar som kyrkomusiker i församlingar och pastorat.

I 34 kap. 1 § sägs att det för varje församling ska finnas:

- ◆ en kyrkoherde,
- ◆ minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
- ◆ minst en kyrkomusiker som ska vara organist eller kantor, samt
- ◆ det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

När kyrkoordningen först beslutades och bestämmelserna i 34 kap. 1 § tillkom angavs att det ”genom formuleringen ’för varje församling’ i stället för ’i varje pastorat’ markeras att det är församlingen som behöver personal för sin verksamhet”, CsSkr 1993:3 sidorna 2–393. I 57 kap. 5 § sägs därför att i församlingsinstruktionen ska redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas enligt stiftsstyrelsens beslut i huvudsak disponeras.

Det framgår av 34 kap. 2 § att församlingar som samverkar i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och personal i övrigt. Vilka befattningar – präster, kyrkomusiker och övrig personal, som ska finnas utöver minimiantalet präster och minst en kyrkomusiker beslutas av församlingen respektive pastoratet beroende av den lokala strukturen.

Bestämmelserna om att stiftsstyrelsen ska ange minsta antalet präster som ska finnas i församlingar och pastorat utgjorde när kyrkoordningen utarbetades och beslutades en del av det som sågs som förutsättningar för att präster skulle vara anställda på lokal nivå. Närmast innan dess var det stiftsstyrelsen som beslutade om inrättande av befattningar som präst.

Diakonens arbetsuppgifter

Det har vid flera kyrkomöten genom motioner väckts förslag om en kyrkoordningsreglering av uppgifter för diakoner. I likhet med vad som nämns som exempel i motion 2017:3 är det främst frågan om att kunna leda begravningsgudstjänster som har aktualiserats, men även dopgudstjänster och vigsel. (Se TU 2003:2 *Diakoners rätt att utföra vissa förrättningar*, G 2008:3 *Diakoners rätt att leda vigsel- och begravningsgudstjänst*, G 2009:3 *Diakoners medverkan vid vigsel- och begravningsgudstjänster* samt TU 2013:15 *Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst*.)

När kyrkoordningen beslutades av 1999 års kyrkomöte blev efter mångåriga diskussioner diakonatet kyrkorättsligt reglerat som ett av uppdragen inom kyrkans vinningstjänst. En av de frågor som fanns med i diskussionerna var om diakoner skulle ha några särskilda liturgiska uppgifter. I det betänkande (2 KL 1999:1) som låg till grund för kyrkomötets beslut, konstaterades att det fanns en mycket stark uppslutning kring ett karitativt präglat diakonat. I kyrkoordningens texter finns däremot inget sagt om ett diakonat med särskilda liturgiska uppgifter. De motioner som väckts under årens lopp om diakoners möjlighet att bl.a. leda begravningsgudstjänster har alla avslagits.

Senast Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade frågor om diakonens uppgifter, betänkandet TU 2013:15, gällde det en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda möjligheten för diakon att förrätta begravningsgudstjänst. I sina överväganden såg utskottet ingen anledning att föreslå något annat ställningstagande än tidigare från kyrkomötets sida. Utskottet angav att motiven

för detta inte var nya utan sammanföll med det som tidigare har framförts. I huvudsak var de följande.

TU 2017:3

Uppdraget som diakon har i vår kyrka en karitativ inriktning. Det betyder att diakonen ska vara ”ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor.” (Inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning.)

Uppdragen inom kyrkans vinningstjänst har vart och ett sin specifika karaktär och särskilda uppgifter. Det hör till prästens uppdrag att leda församlingens gudstjänster. Det är viktigt att slå vakt om diakonatets karitativa karaktär och inte tillföra uppgifter som pekar i riktning mot ett liturgiskt diakonat.

Härtill menade utskottet, med hänvisning till betänkandet G 2009:3, att i situationer där det utifrån diakonens särskilda uppdrag har funnits särskilda relationer mellan församlingens diakon och en avliden församlingsbo är det naturligt att diakonen utifrån sitt särskilda uppdrag också har uppgifter i begravningsgudstjänsten.

Läronämnden har i sitt yttrande Ln 2017:3y pekat på att det av inledningstexten till kyrkoordningens sjunde avdelning framgår att uppdraget som diakon har en tydlig karitativ inriktning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:3.

Regleringen i kyrkoordningen av vilka befattningar som ska finnas för varje församling redovisas i bakgrundsteckningen. Det som regleras är minsta antalet präster och en kyrkomusiker. Det har ett direkt samband med församlingens gudstjänstliv och att det i det sammanhanget finns särskilda uppgifter som fullgörs av präster och kyrkomusiker. I inledningen till kyrkoordningens åttonde avdelning sägs att ”utan gudstjänsterna och gudstjänstgemenskapen finns ingen församling”. För att församlingar ska finnas krävs personer som arbetar med gudstjänsterna.

De flesta av de befattningar som är inrättade hos församlingar och pastorat är enbart beroende av lokala beslut. Det finns alltså en stor frihet att lokalt besluta vilka befattningar som ska finnas där. Det bör noteras att det då och då sker omprövningar av stiftsstyrelsernas beslut om hur stor prästtjänstorganisationen ska vara. Det kan i vissa fall innebära att en tidigare prästtjänst ersätts med en lokalt inrättad befattning som t.ex. diakon. Tillsyns- och uppdragsutskottet menar att nuvarande ordning på ett bra sätt tar hänsyn såväl till den lokala självstyrelsen som till att gudstjänstlivet är konstitutivt för församlingen.

Det framgår också av bakgrundsteckningen att kyrkomötet vid flera tillfällen har behandlat motioner om diakonens uppgifter. Det som tas upp i motionen, alltså möjligheten för diakoner att leda begravningsgudstjänster, hör till det som har framförts även i tidigare motioner. I enlighet med förslag som då har lagts fram av Gudstjänstutskottet i ett par fall men även av Tillsyns- och uppdragsutskottet har dessa motioner avslagits av kyrkomötet. Ett motiv för detta har varit och är de olika uppdrag som är givna åt präster respektive diakoner. Prästen har ett särskilt ansvar för förkunnelse och gudstjänstliv. Diakonen har, som också Läronämnden anger, ett uppdrag med tydlig karitativ inriktning. Det är av betydelse att inte göra ansvars- och rollfördelning oklar och osäker.

Mot bakgrund av det som utskottet här anfört föreslås att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:3.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2017:3y

Behovsstyrda tjänster i Svenska kyrkan

Läronämndens yttrande över motion 2017:3

Läronämnden har tidigare yttrat sig rörande frågan om diakoners rätt att förrätta vigsel- och begravningsgudstjänst. (2008:9y, 2003:6y, 2001:6y).

Diakonens uppdrag har i Svenska kyrkan en tydlig karitativ inriktning, vilken framgår av inledningstexten till sjunde avdelningen i kyrkoordningen:

”Diakonen är genom sin gärning ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor. Uppgifterna varierar beroende på de lokala sociala behoven och församlingarnas strukturer och diakonala prioriteringar. Uppdraget har en karitativ inriktning som också kan komma till uttryck exempelvis i undervisning. Varhelst det finns mänsklig nöd är det diakonens kallelse att ingripa och inspirera andra att ta ansvar.”

Mot bakgrund av denna skrivning i kyrkoordningen menar Läronämnden att de gudstjänster som de kyrkliga handlingarna utgör är knutna till det särskilda förkunnelseansvar, som i Svenska kyrkan av tradition vilar på prästerna. (Ln 2008:9y)

Uppsala den 31 augusti 2017

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:4

Valideringsinstrument för rekrytering och antagande av präster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:9 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett valideringsinstrument för rekrytering och antagande av präster till vigning och tjänst i Svenska kyrkan. Utskottet hänvisar till den värdering av utbildning som regelmässigt görs av biskop och domkapitel vid antagning för prästvigning eller behörighetsförklaring för att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:9.

Motionens förslag

Motion 2017:9 av Karl-Gunnar Svensson, Valideringsinstrument för rekrytering och antagande av präster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma ett valideringsinstrument för rekrytering och antagande av präster till vigning och tjänst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

I kyrkoordningen 31 kap. 5 § anges att en biskop får till präst i Svenska kyrkan bara viga den som av domkapitlet har blivit godkänd i prästexamen. En förutsättning för prövning i prästexamen är i sin tur att personen i enlighet med 31 kap. 6 § har genomgått den utbildning och praktiska tjänstgöring som har fastställts av kyrkostyrelsen. Behörighetskraven fastställdes i samband med den nya utbildning som trädde i kraft från och med höstterminen 2014 och innebar en höjning av de akademiska kraven jämfört med tidigare studieordningar.

Enligt 2013 års studieordning krävs vad gäller studier att prästkandidaten kan uppvisa

- akademiska studier i religionsvetenskap/teologi motsvarande 255 högskolepoäng (8,5 terminer heltidsstudier), varav 135 högskolepoäng inom vissa av kyrkostyrelsen fastställda ämnen samt
- pastoralteologisk grundkurs samt pastoralteologiskt slutår/sluttermin vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut

Avseende praktisk tjänstgöring finns krav på åtta veckors församlingspraktik samt några andra stiftsförlagda utbildningsmoment.

För den som är prästvigd i en annan kyrka finns möjlighet att under vissa förutsättningar förklaras behörig att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan. De närmare förutsättningarna för det räknas upp i 31 kap. 2 och 3 §§ och ett villkor är att personen har sådana kunskaper och erfarenheter inom det praktisk-teologiska området som behövs för uppdrag som präst i Svenska kyrkan. Det är domkapitlet som ansvarar för att prövning sker av att tillräckliga kunskaper och erfarenheter finns.

Vad gäller alternativa prästutbildningar kan noteras att det på 1970-talet ordnades en förkortad teologisk utbildning i form av en arbetsmarknadsutbildning för personer med annan akademisk utbildning som ville bli präster i Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:9.

Validering av andra utbildningar inför prästvigning eller behörighetsförklaring för att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan förekommer regelmässigt i alla stift. I stiftet finns tillvägagångssätt för detta där Svenska kyrkans utbildningsinstitutets kompetens att värdera andra utbildningar ofta används. Med Svenska kyrkans episkopala struktur är det av vikt att de frågor som har att göra med enskilda personers antagning för prästvigning eller behörighetsförklaring handläggs och beslutas av biskop och domkapitel. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:5

Snabbare registrering av vigsel

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:23 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att med Skatteverket göra det möjligt att registrering av vigsel kan ske snabbare också med hänsyn taget till EU-direktivet 2016/679. Utskottet konstaterar att samtliga vigselförrättare, Svenska kyrkans och andra, följer Skatteverkets anvisning att efter förrättad vigsel skicka in vigselintyg för registrering av vigseln och finner ingen anledning för Svenska kyrkan att utreda ett annat tillvägagångssätt. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:23.

Motionens förslag

Motion 2017:23 av Karl-Gunnar Svensson, Snabbare registrering av vigsel

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att med Skatteverket göra det möjligt att registrering av vigsel kan ske snabbare också med hänsyn taget till EU-direktivet 2016/679.

Bakgrund

Den 1 juli 1991 flyttades ansvaret för folkbokföring från Svenska kyrkan till Skatteverket. Folkbokföring innebär fastställande av en persons bosättning samt registrering av uppgifter om identitet, familj och andra förhållanden som får förekomma i folkbokföringsdatabasen. Vigsel är en av de uppgifter som ska registreras vilket enligt 1 § folkbokföringslagen (1991:481) sker genom Skatteverkets försorg.

Trossamfundet Svenska kyrkan har vigselrätt enligt beslut av Kammarkollegiet, liksom ett 40-tal andra trossamfund i Sverige. Det är också Kammarkollegiet som förordnar enskilda präster i Svenska kyrkan till vigselförrättare, efter ansökan från trossamfundet.

Av dem som gifter sig i Sverige väljer ungefär en tredjedel av paren att göra det i Svenska kyrkan.

Vigselförrättaren ska innan vigseln få ett intyg om hindersprövning och ett vigselintyg av dem som ska viga. Det är Skatteverket som utfärdar dessa intyg. Efter vigseln skickar vigselförrättaren genast vigselintyget till Skatteverket som registrerar att personerna ingått äktenskap. Enligt Skatteverket är handläggningstiden för vigselregistrering omkring fyra veckor. Denna ordning tillämpas vid samtliga

borgerliga och religiösa vigslar i Sverige. En vigselförrättare som är präst i Svenska kyrkan ska dessutom fylla i en vigselblankett som underlag för registrering av vigseln i församlingens vigselbok.

Vigselförrättaren utför genom vigseln myndighetsutövning, men har inte längre någon annan myndighetsfunktion i anslutning till vigseln. Tidigare gällde att en anmälan om namnändring i samband med vigsel som lämnades till vigselförrättaren därmed ansågs som inkommen till Skatteverket, men sedan den 1 juli 2017 är enbart Skatteverket behörig mottagare av ansökan om byte av efternamn.

I maj 2018 träder ny, strängare EU-lagstiftning om personuppgifter i datasystem i kraft (allmän dataskyddsförordning 2016/679). Förordningen blir gällande i Sverige och har företräde framför svensk lagstiftning. Genom dataskyddsförordningen ställs vissa krav vad gäller överföring mellan olika datasystem, i detta fall församlingens vigselbok och Skatteverket. För att klarlägga om en sådan överföring skulle vara tillåten enligt förordningen krävs en juridisk utredning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:23.

Skatteverket som ansvarig för folkbokföringen har anvisat samtliga vigselförrättare, Svenska kyrkans och andra, att efter förrättad vigsel underteckna vigselintyg och skicka till Skatteverket. Hos Skatteverket görs därefter registrering i folkbokföringsregistret. Utskottet finner inte skäl för att Svenska kyrkan ska utreda ett annat tillvägagångssätt för registrering av vigsel än det som Skatteverket anvisat och föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:6

Medlemskap i Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som på olika sätt rör medlemskapet i Svenska kyrkan. Utskottet menar att de frågor som tas upp i motionerna i enlighet med vad utskottet anför i sina överväganden ska beaktas i det arbete med en översyn av vissa frågor om kyrkotillhörigheten som är på väg att påbörjas hos kyrkostyrelsens kansli.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:24, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:24, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:66.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:115.
5. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2017:24, 2017:66 och 2017:115 uppdra åt kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta det som utskottet har anfört.

Motionernas förslag

Motion 2017:24 av Anette Nordgren m.fl., Medlemskap i Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av 29 kap. 1 och 2 §§ av kyrkoordningen angående medlemskap i Svenska kyrkan, särskilt vad avser kravet på medborgarskap.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av 29 kap. 6 § av kyrkoordningen angående beslut om medlemskap i Svenska kyrkan.

Motion 2017:66 av Kjell Petersson och Leif Nordlander, Kyrkoordningens bestämmelser om dop och kyrkotillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningens bestämmelser om å ena sidan den döptes rättigheter och skyldigheter och å andra sidan den tillhöriges rättigheter och skyldigheter.

Motion 2017:115 av Jesper Eneroth m.fl., Ofrivilligt utträde ur Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att vara medlem i Svenska kyrkan om folkbokföringsadress saknas.

Bakgrund

Medlemskap för utländska medborgare före kyrkoordningen

Med 1951 års religionsfrihetslag (1951:680) infördes utöver bestämmelser om obegränsad frihet att utträda ur Svenska kyrkan också bestämmelser om förvärvande av medlemskap. En huvudregel var då att barn till föräldrar som tillhörde Svenska kyrkan också blev medlemmar. Det var också möjligt att vinna inträde genom ansökan till pastor (i huvudsak avsågs härmed kyrkoherden). I det fallet gällde att den som var döpt i Svenska kyrkans ordning skulle tas upp i kyrkan. I andra fall skulle upptagandet ske under förutsättning att den sökande erhållit undervisning i Svenska kyrkans lära och muntligt försäkrade att ansökan var grundad på allvarliga religiösa skäl.

Bara svenska medborgare och i landet bosatta utländska medborgare kunde vara medlemmar. Den som var evangelisk-luthersk trosbekännare och blev svensk medborgare skulle därmed anses upptagen i Svenska kyrkan.

Genom en ändring i religionsfrihetslagen blev det den 1 januari 1980 möjligt för en ”annan person” än en svensk medborgare eller i landet bosatt utlänning att bli medlem i Svenska kyrkan efter beslut av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämde. Ändringen gjordes på initiativ från kyrkomötet. Vid 1979 års kyrkomöte förelåg 1975 års kyrkomötes utredningsnämnds betänkande om rätt för utomlands bosatt utländsk medborgare att tillhöra Svenska kyrkan. Utredningsnämnden, till vars överväganden såväl kyrkolagsutskottet vid 1979 års kyrkomöte (KL 1979:2) som regeringen (prop. 1979/80:19) anslöt sig, såg svenskt medborgarskap eller bosättning i Sverige som villkor för medlemskap som en lämplig huvudregel ”eftersom svenska kyrkan inte generellt torde kunna påtaga sig ett längre gående ansvar i sin verksamhet utom rikets gränser”. Man menade att det dock fanns tre situationer som aktualiserade en ändring av de gällande bestämmelserna. Det gällde en kvinna som gift sig utomlands och fått makens nationalitet och lämnat den svenska, en invandrare som vid vistelsen i Sverige fått stark samhörighet med Svenska kyrkan men flyttat tillbaka till sitt eget land och utländsk medborgare som kommit i nära kontakt med Svenska kyrkans verksamhet utomlands. När ändringen i religionsfrihetslagen hade beslutats uppdrog regeringen i förordningen (1979:931) om prövning av vissa ansökningar om medlemskap i Svenska kyrkan åt Uppsala domkapitel att pröva ansökningar från utländska medborgare.

Bestämmelserna om vem som kan vara medlem i Svenska kyrkan kvarstod i princip oförändrade och var knappast föremål för någon diskussion när besluten fattades om dopet som huvudvägen in i kyrkan. Detta skedde genom beslut av kyrkomötet (CsSkr 1994:4, 2 KL 1994:7) och riksdagen (prop. 1994/95:226, 1995/96:KU2) bestämmelserna om medlemskap i religionsfrihetslagen upphävdes och ersattes av nya bestämmelser om kyrkotillhörighet i 3 kap. i kyrkolagen (1992:300). Den ändring som genomfördes var att Svenska kyrkans centralstyrelse övertog uppgiften att besluta att en annan person än en svensk medborgare eller i landet bosatt utländsk medborgare fick tillhöra Svenska kyrkan.

Vissa bestämmelser i kyrkoordningen om beslut om kyrkotillhörighet

När kyrkoordningen beslutades hade, som framgått av texten ovan, nyligen i kyrkolagen införts nya bestämmelser om kyrkotillhörigheten. Det hade skett efter långa och omfattande diskussioner med ibland en påtaglig polarisering mellan företrädare för olika ståndpunkter. När beslutet slutligen fattades om dop och kyrkotillhörighet fanns en bred uppslutning bakom detta beslut såväl vid remissbehandlingen som i

kyrkomötet. Mot den här bakgrunden var det naturligt att i kyrkoordningen inte göra några andra ändringar i bestämmelserna om kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan än de som var nödvändiga till följd av de ändrade kyrka-statrelationerna och det som direkt hörde samman med den förändringen.

Efter 1999 års kyrkomötes beslut om kyrkoordningen har det gjorts ett par mindre justeringar, tydliggörande av terminologisk karaktär i 29 kap. om kyrkotillhörigheten. Den enda sakliga förändringen var när kyrkomötet 2013 beslutade om en ändring i 29 kap. 6 § om kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan (Kskr 2013:3, TU 2013:1, KmSkr 2013:4). I skrivelsen från kyrkostyrelsen som låg till grund för det sistnämnda beslutet redovisade kyrkostyrelsen att en grundläggande förutsättning för kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan är att man uppfyller kriterierna i 29 kap. 1 § i kyrkoordningen: att vara bosatt i Sverige, vara svensk medborgare eller ha beviljats dispens av kyrkostyrelsen. Några remissinstanser hade ställt sig kritiska till denna ordning. Kyrkostyrelsen angav att frågan om en förändring av de grundläggande bestämmelserna för tillhörighet till Svenska kyrkan inte hade varit föremål för närmare utredning i den promemorian som föregått skrivelsen. Man menade att den torde kräva en djupare belysning. Vidare anförde kyrkostyrelsen följande, vilket synes ha accepterats av kyrkomötet.

Den prövning som kyrkostyrelsen gör i dispensfrågor är inte endast en formell prövning mot fastställda kriterier, utan en lämplighetsbedömning som avser personer som av släktskap, delaktighet i en utlandsförsamlings arbete eller på någon annan grund vill tillhöra Svenska kyrkan. Eftersom det saknas bestämmelser mot vilka ett beslut i ett ärende om dispens från bosättnings- eller medborgarskapskravet kan prövas kan det inte heller överklagas. Kyrkostyrelsen menar därför, i enlighet med vad som anförts i promemorian, att det av dessa skäl är viktigt att prövningen sker på ett och samma ställe för samtliga sökande i syfte att upprätthålla en enhetlig praxis. Mot denna bakgrund, och då inte kyrkoherdar i församlingarna i Sverige har rätt att ge dispens från medborgarskaps- och bosättningskravet, bör inte heller kyrkoherdar i utlandsförsamlingarna ges en sådan befogenhet. Däremot, för personer som uppfyller de grundläggande villkor som krävs men som inte är folkbokförda i Sverige, bör kyrkoherdar i utlandsförsamlingar kunna ges rätt att besluta i frågor om kyrkotillhörighet på ett sätt som motsvarar den prövning en kyrkoherde i en församling i Sverige kan göra.

Enligt uppgift från kyrkokansliet innebär den praxis som tillämpas för kyrkostyrelsens beslut att vid alla dop som görs i Svenska kyrkans ordning och där avsikten är att den döpta ska tillhöra Svenska kyrkan får den döpta tillhöra Svenska kyrkan. Även i de fall då någon som inte är svensk medborgare eller bosatt i Sverige anmäler att hen vill tillhöra Svenska kyrkan men är döpt i annan kyrkas ordning eller vill tillhöra kyrkan i avvaktan på dop medges tillhörighet om det finns någon delaktighet i församlinglivet i en församling i Svenska kyrkan. Huvudsakligen är de berörda antingen bosatta utomlands med anknytning till Sverige eller asylsökande som vistas i Sverige.

Kyrkotillhörighet och folkbokföring

Bestämmelserna i kyrkoordningens 29 kap. om kyrkotillhörighet behandlar hur någon blir medlem i Svenska kyrkan och hur detta medlemskap kan avslutas. I alla

fall utom när en utländsk medborgare flyttar från Sverige är det den enskilda personen själv som fattar det avgörande beslutet om att avsluta sitt medlemskap. Bestämmelser om församlingstillhörighet finns i 35 kap. i kyrkoordningen. Som en huvudregel anges i 35 kap. 1 § att den som tillhör Svenska kyrkan tillhör den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd. Det finns särskilda bestämmelser om vem som kan tillhöra en viss icke-territoriell församling. Utöver det direkt i kyrkoordningen reglerade församlingsmedlemskapet finns i församlingsordningarna för utlandsförsamlingarna bestämmelser om medlemskap i dessa församlingar.

Medlemskap i territoriella församlingar är beroende av var man är folkbokförd. Det sägs nämligen i 35 kap. 1 a § att en person ska kyrkobokföras i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen. I 1 b § i samma kapitel anges att för det fall en person är folkbokförd endast i en kommun eller saknar känd hemvist ska han eller hon kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

I kyrkobokföringen avregistreras den som avregistreras i folkbokföringen. Avregistreringsorsak kan vara att en utländsk medborgare har emigrerat ur landet, att man avlidit eller att man är ”försvunnen” ur folkbokföringens perspektiv. Den som levt utan känd hemvist i mer än två år kan registreras som ”försvunnen” hos folkbokföringen om det inte finns skäl som talar emot det. (Tidigare talades om ”obefintlighetsregister” när man nu talar om register över försvunna.)

Om personer som anses vara försvunna enligt folkbokföringen inte ska avregistreras i kyrkobokföringen krävs en förändring i kyrkobokföringssystemet för att inte en avregistrering på grund av emigration eller registrering som ”försvunnen” ska medföra avregistrering i kyrkobokföringen. En sådan ordning skulle innebära att ett antal personer finns kvar i kyrkobokföringsregistret men utan några uppgifter om vilken församling de tillhör eller vilken adress de har. Dessa medlemmar skulle inte heller få delta i kyrkoval eller betala kyrkoavgift såsom regelverket är utformat (dessa rättigheter och skyldigheter är kopplade till att man är kyrkobokförd i en församling).

Det förhållandet att en person inte finns registrerad som medlem torde inte medföra att medlemskapet har upphört. En sådan förändring kan bara ske på medlemmens eget initiativ såvida inte personen är en utländsk medborgare som har lämnat landet.

Medlemskap och dop – rättigheter och skyldigheter

Det finns i kyrkoordningen ett antal bestämmelser som behandlar rättigheter och skyldigheter för dem som tillhör Svenska kyrkan. I många fall är det bara medlemskapet som har den avgörande betydelsen. I några fall är det också av betydelse om medlemmen är döpt eller ej. En ytterligare faktor som i vissa fall är av betydelse är åldern.

Skyldigheten att betala kyrkoavgift gäller alla som tillhör Svenska kyrkan. På denna punkt finns i kyrkoordningen, 42 kap. 2 §, en hänvisning till 7–8 §§ i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan eftersom de grundläggande bestämmelserna om avgiftsskyldigheten finns i den lagen.

Rätten att delta i kyrkliga val gäller alla medlemmar som har uppnått 16 års ålder, 33 kap. 2 § i kyrkoordningen. För valbarhet gäller därtill enligt 3 § i samma kapitel att vara döpt och ha uppnått 18 års ålder, alltså att vara myndig. När det sägs att den som väljs till ett uppdrag ska vara döpt, eller kunna få ett annat uppdrag där det sägs att man ska vara döpt, saknar det betydelse om det är fråga om ett dop i

Svenska kyrkans eller en annan kristen kyrkas ordning. En grundläggande bestämmelse om dop finns i 19 kap. 1 § i kyrkoordningen där det anges att ”dopet ska ske i Faderns och Sonens och den helige Andes namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning”. Härtill sägs att Svenska kyrkan erkänner varje dop som har skett i denna ordning. Den bestämmelsen är avgörande för vad som avses när det i kyrkoordningen anges att man ska vara döpt för att kunna erhålla ett visst uppdrag.

Bestämmelser om dop som villkor för att kunna inneha vissa uppdrag infördes med kyrkoordningen. Kyrkomötet hade redan när man 1994 fattade sitt beslut om nya bestämmelser om kyrkotillhörigheten och om dopet som huvudvägen in i kyrkan menat att bestämmelser motsvarande dem som nu finns i kyrkoordningen skulle ha tagits in i kyrkolagen. Det grundläggande motivet för detta vara att dopet ger kallelsen till kyrkans gemensamma uppdrag. I de av kyrkomötet för sin del beslutade ändringarna i kyrkolagen talades om ”dop i Svenska kyrkans eller annan kristen kyrkas ordning” där det nu bara står ”döpt”. Regeringen förde inte frågan om dop som villkor för vissa uppdrag vidare med hänvisning bland annat till de förväntade förändringarna av relationerna mellan kyrka och stat.

Det kan sägas att det bara finns direkt kyrkoordningsreglerade konsekvenser av ”dop i Svenska kyrkans ordning” på det sättet att ett sådant dop medför upptagande i Svenska kyrkan, 29 kap. 2 § i kyrkoordningen. Att dopet har skett ”i Svenska kyrkans ordning” torde i detta sammanhang förstås på det sättet att det har skett inom ramen för trossamfundet Svenska kyrkan även om det i ”Svenska kyrkans ordning” också ingår att det sker i enlighet med vad som anges i kyrkoordningen och kyrkohandboken. Vid vuxnas inträde i Svenska kyrkan genom anmälan görs en skillnad mellan å ena sidan dem som är döpta i Svenska kyrkans ordning, döpta i annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning eller i en kyrka eller ett samfund som Svenska kyrkan genom beslut av kyrkomötet ingått en överenskommelse om särskild ekumenisk samverkan med och å andra sidan andra döpta personer, 29 kap. 4 §. För den förstnämnda gruppen gäller att anmälan ska medföra att de tas upp i Svenska kyrkan. De som tillhör den andra gruppen ska samtidigt med sin anmälan begära undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

När det gäller kyrkoordningens bestämmelser på gudstjänstlivets område kan först pekas på att var och en som är döpt får ta emot nattvardsgåvorna, 20 kap. 2 §. Beträffande konfirmation anges som huvudregel att den som konfirmeras i Svenska kyrkans ordning ska vara döpt och tillhöra Svenska kyrkan, 22 kap. 2 §. Det sistnämnda anges också för den som ska biträda med utdelning av nattvardsgåvorna, 20 kap. 5 §. Ifråga om vigsel och begravning är rätten till att få del av den kyrkliga handlingen i Svenska kyrkans ordning bara kopplad till medlemskapet, 23 kap. 1 a § respektive 24 kap. 1 a §. I detta fall finns dessutom möjlighet för kyrkoherden att om det finns särskilda skäl besluta att någon kan få del av den kyrkliga handlingen som inte tillhör Svenska kyrkan. Det har setts som rimligt att personer från kyrkor med vilka Svenska kyrkan står i kyrkogemenskap i huvudsak behandlas på samma sätt som Svenska kyrkans egna medlemmar. I förarbetena till kyrkoordningen har inte närmare utvecklats skäl för att de som inte tillhör Svenska kyrkan ska kunna vigas i kyrklig ordning. Det talas allmänt om pastorala skäl, CsSkr 1999:3 sidorna 2–268. Beträffande begravningsgudstjänst noteras som en inte ovanlig situation att de anhöriga begär en kyrklig begravningsgudstjänst, trots att den avlidne har utträtt ur Svenska kyrkan. ”Skäl för detta kan vara att den avlidne, kanske till och med i ett testamente, gett uttryck för sin önskan om en kyrklig begravning. Ett annat skäl kan vara att de anhöriga som begär kyrklig begravning tillhör kyrkan och att det av pastorala skäl är angeläget att tillmötesgå deras önskemål. I ett sådant fall torde det dock åligga prästen att förvissa sig om att den kyrkliga begravningsgudstjänsten inte

strider mot den avlidnes vilja.” Det sägs också i 24 kap. 3 § att när någon har avlidit bör man så långt det är möjligt följa hans eller hennes önskan om begravningsens utformning. En kyrkoherdes beslut att inte medge vigselgudstjänst eller begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning kan överklagas hos domkapitlet, 23 kap. 1 a § respektive 24 kap. 1 a §.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:24, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:24, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:66.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:115.
5. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2017:24, 2017:66 och 2017:115 uppdra åt kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta det som utskottet har anfört.

I detta betänkande behandlas tre motioner som ur olika aspekter tar upp frågor som rör medlemskapet i Svenska kyrkan. Utskottet menar att motionerna rymmer frågeställningar som det är angeläget att ytterligare bearbeta.

Motionerna 2017:24 och 2017:115 kan sägas ha gemensamt att de tar upp frågor om medlemskapets relation till människors olika livssituationer. I det första fallet är det fråga om medborgarskapets betydelse. I ett tidigare mer enhetligt samhälle där det fram till år 1951 i princip inte var möjligt att vara svensk medborgare och inte samtidigt tillhöra ett trossamfund och där Svenska kyrkan hade en nära förbindelse med staten kunde det vara naturligt att svenskt medborgarskap också var en förutsättning för kyrkotillhörighet. Såväl Svenska kyrkans ställning som människors livsmönster har påtagligt förändrats sedan det infördes bestämmelser om en direkt koppling mellan medborgarskap och kyrkotillhörighet. Det finns anledning att pröva om det bör göras ändringar i kyrkoordningens bestämmelser mot bakgrund av de samhällsförändringar som har ägt rum. Det har också tillkommit ett antal självständiga församlingar som tillhör Svenska kyrkan genom Svenska kyrkan i utlandet. Samtidigt måste beaktas att Svenska kyrkan liksom systerkyrkor i andra länder har ett ansvar som är territoriellt bestämt.

Den livssituation som bildar en utgångspunkt för motion 2017:115 är av annat slag. I det fallet gäller det personer som hamnar i ytterst utsatta situationer såsom hemlöshet och utanför samhällets för de flesta självklara system där alla människor förväntas vara upptagna i en gemensam folkbokföring. Det kan hända att det åtminstone ur ett registerperspektiv uppfattas som att en person har lämnat Svenska kyrkan utan att själv ha tagit steget att anmäla sitt utträde. Om man bortser från det förhållandet att en utländsk medborgare som är medlem men lämnar landet inte automatiskt har kvar sitt medlemskap finns inga bestämmelser om att någon på annat sätt än på eget initiativ kan bli av med sitt medlemskap. Administrativa system ska inte ändra på det förhållandet. Det finns goda skäl att närmare belysa den problematik som aktualiseras genom motion 2017:115 och om så behövs ge förslag till förändringar i administrativa rutiner och bestämmelser.

Motion 2017:66 har en annan utgångspunkt. Där önskas en belysning av frågor som hör samman med att dopets betydelse inte upphör därför att någon avsäger sig sitt medlemskap. Utskottet menar att även de frågor som tas upp i den motionen bör belysas ytterligare.

Utskottet har erfarit att ett arbete är under planering på kyrkokansliet som avser vissa frågor kring kyrkoordningens bestämmelser om kyrkotillhörighet. Utskottet ser det som angeläget att de frågor som tas upp i de tre motioner som behandlas i detta betänkande finns med i det arbetet. Utskottet menar att de tre motionerna ska avslås och att det istället ska ges ett samlat uppdrag till kyrkostyrelsen att i arbetet med en översyn av frågor om kyrkotillhörigheten beakta det som utskottet här har anfört.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:7

Rekrytering till kyrkliga utbildningar och tjänster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftens stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan, minst tio år, för rekrytering av anställda och ideella medarbetare, att se till att handlingsplanen får tydligt utvärderingsbara mål med kontinuerlig uppföljning, att skyndsamt inrätta en nationell centrumbildning som ges ansvar för rekryteringssatsningen, att se till att centrumbildningen placeras i ett eller två stift, att i nästa års förslag till budget ställa ekonomiska resurser till centrumbildningens verksamhet samt att utvärdera och besluta om former för fortsättning av arbetet efter tio år. Utskottet framhåller bland annat hur kyrkostyrelsen i anslutning till kyrkohandboksrevisionen ser på sitt kommande arbete med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv i syfte att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Med hänvisning till detta föreslår utskottet att motion 2017:32 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.

Vad beträffar åtgärder för att främja församlingarnas rekrytering av anställda och ideella medarbetare anser utskottet att det huvudsakligen är en uppgift för församlingar och stift och föreslår därför att motion 2017:119 avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2017:32 är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 3.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 4.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 5.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 6.

Motionernas förslag

Motion 2017:32 av Ulla Rickardsson, Nationell kraftsamling för rekrytering av kyrkomusiker

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftens stimulera rekrytering av kyrkomusiker.

Motion 2017:119 av Niklas Grahn m.fl., Svenska kyrkans rekryteringsutmaning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan, minst tio år, för rekrytering av anställda och ideella medarbetare,
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att handlingsplanen får tydligt utvärderingsbara mål med kontinuerlig uppföljning,
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt inrätta en nationell centrumbildning som ges ansvar för rekryteringssatsningen,
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att centrumbildningen placeras i ett eller två stift,
5. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i nästa års förslag till budget ställa ekonomiska resurser till centrumbildningens verksamhet,
6. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utvärdera och besluta om former för fortsättning av arbetet efter tio år.

Bakgrund

En relativt stor andel av dem som är anställda inom Svenska kyrkan kommer enligt sammanställningar från bland annat Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation att uppnå pensionsålder inom ett fåtal år. Det finns även församlingar och delar av stift som har långvariga vakanser på grund av svårigheter att rekrytera kompetent personal. Samtidigt har i flera sammanhang inom Svenska kyrkan också uppmärksammats ökande svårigheter att rekrytera studerande till olika yrkeskategorier med inriktning på arbete i kyrkan.

Frågan om rekrytering till kyrkomusikerutbildningar har diskuterats i samband med utredningen om kyrkomusiker i kyrkoordningen. Till kyrkomötet 2017 framhåller kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* att det kan behövas ytterligare åtgärder för att stimulera rekrytering av studerande till kyrkomusikerutbildningarna så att problematiken med svårigheter för församlingar att i sin tur rekrytera behöriga musiker kan minskas. I kyrkostyrelsens skrivelse till förra årets kyrkomöte KsSkr 2016:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019* betonar styrelsen att det är angeläget med strategisk kompetensförsörjning som även innebär åtgärder för att fortbilda och behålla medarbetare i organisationen. Det är en fråga för hela Svenska kyrkan att komma till rätta med de beskrivna rekryteringsproblemen. Kyrkostyrelsen framhåller att rekrytering och strategisk kompetensförsörjning kommer att diskuteras vidare med stiftet under den pågående planeringsperioden. I det långa perspektivet behövs kunskapsuppbyggnad på flera kyrkomusikaliska områden vilket bland annat har betydelse för den framtida rekryteringen av kyrkomusiker. Förändringar i såväl kyrka som samhälle behöver kartläggas för att identifiera kunskapsluckor och utvecklingsbehov. Inför ett planerat forskningsprojekt om tidig kyrkomusik har kyrkostyrelsens arbetsutskott beslutat att en forskningsöversikt tas fram under 2017. Ett sådant projekt ligger dock utanför kyrkohandboksrevisionen. Arbetet med Svenska kyrkans plattform för kyrkomusik slutförs också under 2017 och ett brett samråd med externa musikintressenter formaliseras i nära relation till detta arbete. I anslutning till kyrkohandboksrevisionen ställer sig kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2017:6, i avsnittet 3.3 *Kyrkohandbokens musik*, bland annat frågan *Hur ser kyrkostyrelsen på arbetet med kyrkomusiken i ett bredare perspektiv?* och besvarar den enligt följande:

Den diskussion som förekommit i samband med kyrkohandboksrevisionen om kyrkomusik har väckt nya och bredare frågeställningar än de

som rör en ny kyrkohandbok. Kyrkostyrelsen konstaterar att Svenska kyrkan behöver ett sammanhållet, systematiskt och långsiktigt arbete för att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och ta ansvar för utveckling och nyskapande. Kyrkostyrelsen avser att fatta beslut om organisatoriska former för detta.

I stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingslivet finns vissa i kyrkoordningen fastställda uppgifter i anslutning till rekrytering av i första hand präster och diakoner genom biskopens och domkapitlets uppgifter vid antagning och vigning. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingslivet också att främja rekrytering till andra uppgifter i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare. Vad stiftet erbjuder inom ramen för främjandet är beroende dels av vad som efterfrågas från församlingar och pastorat, dels av vilka ekonomiska resurser stiftet har och vad de väljer att prioritera. Enligt rekryteringsansvariga på stiftskanslier har medvetenheten ökat om betydelsen av att finna former för att stärka församlingarna som rekryterande miljö.

Svenska kyrkan har även tidigare haft perioder med för få sökande till utbildningar. Det är särskilt ifråga om rekrytering till uppdraget som präst som det har gjorts insatser på rikskyrklig nivå. Biskopsmötet inrättade en prästrekryteringskommitté omkring 1960. I brist på en samlad rikskyrklig organisation inrättades under 1970-talet på ärkebiskopens kansli befattningar på olika arbetsområden, bl.a. inrättades en stiftsadjunktur för arbetet med prästrekryteringen. Efterhand som antalet befattningar med uppgifter inom församlingsarbetet ökade och differentierades breddades på ett motsvarande sätt arbetet med rekryteringsfrågorna. De organisatoriska förutsättningarna ändrades när det 1985 tillkom en samlad rikskyrklig organisation. I den instruktion som 1999 års kyrkomöte fastställde för Nämnden för kyrkolivets utveckling angavs som en uppgift ”att främja rekryteringen till och informera om kyrkliga tjänster och yrkesutbildningar”. Den uppgiften togs 2006 över av den nya Nämnden för utbildning, forskning och kultur som enligt sin instruktion bl.a. skulle främja ”rekrytering till kyrklig tjänst och utbildning”. Samtliga nämnder på nationell nivå avskaffades från 2014. Sedan dess har kyrkostyrelsen det samlade ansvaret för verksamheten på nationell nivå.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2017:32 är besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 3.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 4.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 5.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:119, punkt 6.

I en tid när många församlingar och pastorat upplever stora svårigheter att kunna anställa behöriga kyrkomusiker samtidigt som det finns uppgifter om få eller inga sökande till vissa kyrkomusikerutbildningar anser utskottet att det är mycket viktigt att vidta adekvata åtgärder för att stärka rekryteringen av blivande kyrkomusiker. Även andra yrken inom kyrkan har liknande problem gällande rekrytering och samma behov av rekryteringsstöd. Församlingen som en inbjudande rekryterande miljö är central för att väcka intresse för arbete inom kyrkan. Av bakgrunden ovan

framgår det att kyrkostyrelsen i samband med sitt arbete med kyrkohandboksrevisionen uttryckt att Svenska kyrkan behöver ett sammanhållet, systematiskt och långsiktigt arbete för att hålla det kyrkomusikaliska arvet levande och för att ta ansvar för utveckling och nyskapande samt att styrelsen avser att fatta beslut om organisatoriska former för detta. Vad motionären till motion 2017:32 önskar är därmed redan tillgodosett och utskottet anser därför att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås därför besluta att motionen är besvarad med vad utskottet anfört.

I övrigt anser utskottet att frågor som gäller rekrytering till kyrkliga utbildningar och tjänster samt till ideellt medarbetarskap i församlingarna främst är en fråga för församling och stift. Nationell nivå's huvudsakliga uppgift i detta är att stödja och främja stiftens arbete. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motion 2017:119 avslås i sin helhet.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:8

Inomkyrklig sammanhållning och anställning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:36 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en teologisk mångfaldspolicy för anställningar på nationell nivå, att se över vilka tjänster i kyrkokansliet som framöver bör vara tidsbegränsade anställningar, att uppmana stiftens att ta fram teologiska mångfaldspolicyer för anställningar på stiftsnivå och se över vilka tjänster på stiftskanslierna som framöver bör vara tidsbegränsade. Utskottet framhåller svårigheterna med att ta fram och tillämpa en teologisk mångfaldspolicy vid anställningar och att lagstiftning och kollektivavtal kraftigt begränsar möjligheterna till tidsbegränsade anställningar. Motionen föreslås avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:36, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:36, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:36, punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2017:36 av Dan Sarkar, Inomkyrklig sammanhållning och anställning

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en teologisk mångfaldspolicy för anställningar på nationell nivå.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka tjänster i kyrkokansliet som framöver bör vara tidsbegränsade anställningar.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana stiftens att ta fram teologiska mångfaldspolicyer för anställningar på stiftsnivå och se över vilka tjänster på stiftskanslierna som framöver bör vara tidsbegränsade.

Bakgrund

I diskussioner om mångfald och enhet i Svenska kyrkan är det inte ovanligt att man hänvisar till vad Läronämnden skrev i ett yttrande (Ln 2005:4y) vid kyrkomötet år 2005.

Som folkkyrka är vi en berättelsegemenskap, en bordsgemenskap och en bönegemenskap, men vi är inte en åsiktsgemenskap.

Såvitt kunnat utredas finns det inget stift som har utarbetat någon teologisk mångfaldspolicy, men däremot förekommer det att stiftskanslier, församlingar och pasto-

rat utarbetar en så kallad rekryteringspolicy som tillämpas vid rekryteringar. Den innehåller vanligen en översikt över hur en rekrytering ska gå till samt vad policyn syftar till att uppnå. En del i policyn kan gälla likabehandling eller ange grundläggande värderingar för rekryteringen, dock inte frågor om anställdas teologiska uppfattningar.

Vad gäller frågan om tidsbegränsade anställningar för i första hand präster och diakoner kan konstateras att präster tidigare hade en garanterad rätt till tjänst i prästvigningsstiftet. Dessa befattningar finansierades genom att domkapitlen disponerade medel ut kyrkofonden för ”sina” präster. En sådan rätt, kombinerad med en skyldighet att tjänstgöra, följde med prästvigningen. Det ansågs länge att prästvigningsstiftet hade ett moraliskt anställningsansvar för sina präster. Efter en tidsbegränsad anställning på en särskild tjänst kunde därför prästen återgå till en annan tjänst i stiftet. Denna ordning och detta synsätt upphörde 1989 med de ändrade anställningsformer och finansiering av prästtjänster vad avser pastorsadjunkter som då infördes.

Någon rätt till tjänstledighet för att under en tid inneha en annan tjänst inom kyrkan finns numera inte även om det förekommer att arbetsgivare beviljar tjänstledighet för exempelvis en tidsbegränsad anställning vid ett stiftskansli.

Enligt gällande kollektivavtal för Svenska kyrkan (Kyrkans avtal 16) och lagen (1982:80) om anställningsskydd (LAS) kan tidsbegränsad anställning förekomma i högst två år. Efter ett år med tidsbegränsad anställning inträder regler om företrädesrätt till återanställning, och efter två år övergår anställningen till tillsvidareanställning. Inom Svenska kyrkan i utlandet kan avtal träffas om tidsbegränsad anställning enligt kollektivavtalet för utlandsanställda inom Svenska kyrkan. Anställningen gäller då ”den tid som arbetsgivare och arbetstagare enas om” vilket gör det möjligt att ha tidsbegränsade anställningar som är längre än två år utan att de övergår till att bli tillsvidareanställningar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:36.

Utskottet ser uppenbara svårigheter med att fastställa en teologisk mångfaldspolicy i enlighet med förslaget i motionen. Det förefaller även medföra svårigheter att kunna tillämpa en sådan policy i den konkreta anställningssituationen. Sammantaget anser utskottet att förslaget om teologisk mångfaldspolicy inte torde vara praktiskt genomförbart.

Intentionen med att tidsbegränsa vissa tjänster på stiftskanslier och på kyrkokansliet för att gynna byte mellan stifts- eller kyrkokanslianställning och församlingsanställning finner utskottet vara lovvärd. Med hänvisning till lagstiftning och kollektivavtal konstaterar utskottet dock att förslaget om tidsbegränsade anställningar enbart skulle vara möjligt för anställningar som är kortare än ett respektive två år utan att reglerna om företrädesrätt till återanställning respektive övergång till tillsvidareanställning skulle bli tillämpliga.

Motionen föreslås avslås i sin helhet.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:9

Reglering av diakontjänster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2017:83. Utskottet finner att inget tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014 och föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:83.

Motionens förslag

Motion 2017:83 av Anna-Karin Westerlund, Reglering av diakontjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en eventuell reglering av minimiantal av diakoner.

Bakgrund

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2017:83 om reglering av diakontjänster i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:2 med motion 2014:37. Kyrkomötet avslög motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2017:83 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:83.

Utskottet finner att inget nytt har tillkommit som förändrar kyrkomötets ställningstagande från 2014. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 3 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:10

Översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:102 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska ges ett förnyat uppdrag att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna i enlighet med vad utskottet anförde i betänkandet TU 2016:9. Utskottet redovisar att det har vidtagits åtgärder i linje med det som togs upp i det nämnda betänkandet från föregående år. Utskottet menar att motionärernas önskemål därmed har tillgodosetts och att kyrkomötet ska besluta att motionen är besvarad med det som utskottet har anført.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2017:102 är besvarad med vad utskottet har anført.

Motionens förslag

Motion 2017:102 av Anette Nordgren och Hans-Olof André, Översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna

Kyrkomötet beslutar att kyrkostyrelsen ges ett förnyat uppdrag att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna i enlighet med vad utskottet anført i betänkandet TU 2016:9.

Bakgrund

Kyrkomötet behandlade 2016 en motion 2016:26 med vissa förslag angående förfarandet vid anställning av personal för utlandsförsamlingarna. I enlighet med förslaget i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2016:9 *Rekrytering av personal till utlandsförsamlingarna* avslogs motionen av kyrkomötet. Med anledning av motionen beslutade kyrkomötet, också på förslag från Tillsyns- och uppdragsutskottet, att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna i enlighet med vad utskottet anförde i sitt betänkande.

I sitt betänkande TU 2016:9 menade utskottet att det som togs upp i motion 2016:26 kunde vara tecken på brister i relationerna mellan utlandsförsamlingarna och Svenska kyrkans nationella nivå. Därför borde kyrkostyrelsen få i uppdrag att göra en översyn av relationerna till utlandsförsamlingarna. De konkreta rekryterings- och anställningsfrågor som togs upp i motionen hade enligt utskottet en plats i detta vidare sammanhang.

Som framgår av motion 2017:102 redovisas i en bilaga till KsSkr 2017:2 *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016* att skrivelsen med beslutet av kyrkomötet 2016 är slutbehandlad (bilaga 2, sidan 41). Kyrkostyrelsen redovisar

som bakgrund till detta att det pågår en juridisk genomgång som syftar till att kunna träffa avtal med församlingarna på längre sikt om ekonomiskt och personellt stöd liksom om samverkansformer. Vidare anges att utbildning och stöd till kyrkoråden är ett starkt prioriterat arbetsområde och att synpunkterna rörande anställningsförfarandet redan är genomförda.

Frågor om relationerna mellan de olika aktörer som är engagerade i Svenska kyrkan i utlandet behandlas i *PM om verksamhetens styrning och ledning* upprättad på kyrkokansliets avdelning för Svenska kyrkan i utlandet (senaste version från juni 2017). I promemorian behandlas olika frågor om samverkan och ansvarsfördelning i den relativt komplexa organisationen med olika delar: utlandsförsamlingarnas kyrkoråd och kyrkoherde, kyrkostyrelsen och dess kansli, Rådet för Svenska kyrkan i utlandet samt biskop och domkapitel i Visby stift. Promemorian har diskuterats i Rådet för Svenska kyrkan i utlandet, med Visby stift och i en tidigare version cirkulerat bland församlingarna.

I promemorian lyfts fram ett par områden där det kan finnas konflikter. Ett sådant område är de ekonomiska möjligheterna för församlingarna att erhålla stöd för sin verksamhet från nationell nivå. Vidare noteras att frågan om personalrekrytering tidvis har varit konfliktartad. Det sägs att när det gäller andra medarbetare än kyrkoherden fortsätter rekryteringsarbetet på så sätt att det sköts av kyrkoherden med stöd av kansliet. ”Kyrkoherdens bedömning och beslut ska vara avgörande vid tillsättningar och en kyrkoherde ska inte behöva erfara att hen körs över av kansliet. Även här måste ett djupt och förtroendefullt samarbete ske mellan kyrkoherde och kansli för att skapa goda arbetsmöjligheter i den lokala församlingen.”

Beträffande rekrytering av kyrkoherde sägs att det är särskilt angeläget att komma till ett resultat som svarar mot församlingens behov. ”Kyrkorådets delaktighet i anställningsprocessen, i urval, intervjuer och bedömning behöver ses över än en gång så att det blir säkerställt att kyrkorådet erfar en reell delaktighet och inte bara en formell. Det är centralt att kyrkoråd och kyrkokansli gemensamt finner den bästa kandidaten.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2017:102 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Av bakgrundsteckningen framgår att det har genomförts ett arbete som ligger mer i linje med vad Tillsyns- och uppdragsutskottet framhöll i sitt av kyrkomötet 2016 bifallna betänkande TU 2016:9 än vad som direkt kan utläsas av bilagan till kyrkostyrelsens årsredovisning. Det har i nämnda *PM om verksamhetens styrning och ledning* gjorts en genomgång av frågor av det slag som utskottet föregående år menade skulle vara angelägna att bearbeta. Det framgår också att promemorian har upprättats i kontakt med utlandsförsamlingarna. I arbetet har också Rådet för Svenska kyrkan i utlandet, där utlandsförsamlingarna är representerade, samt biskop och domkapitel i Visby stift varit involverade. Genom att det på detta sätt gjorts ett arbete som i huvudsak tillgodoser det som avsågs med uppdraget till kyrkostyrelsen menar utskottet att också det som årets motionärer önskar har tillgodosetts. Utskottet anser därför att det inte krävs något förnyat uppdrag till kyrkostyrelsen utan föreslår att kyrkomötet beslutar att motionen är besvarad med det som utskottet har anfört.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:11

Prästers väjningsrätt vid vigsel

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:110 med förslaget att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att hos regeringen anhålla om att bestämmelsen i 4 kap. 3 § andra stycket äktenskapsbalken ”om prästers väjningsrätt när det gäller vigsel” utgår. Utskottet menar att regleringen i äktenskapsbalken gäller gentemot det allmänna och inte reglerar vad som ska gälla inom ett trossamfund enligt interna regler. Ur ekumenisk synvinkel är det inte rimligt att Svenska kyrkan ensidigt skulle begära en lagändring som berör flera trossamfund. Utskottet framhåller att det kan finnas olika skäl som medför att en präst avstår från att förrätta en vigsel. Vidare pekar utskottet på att kyrkostyrelsen förra året fick ett uppdrag som har en viss koppling till motion 2017:110. Utskottet gör också en hänvisning till det som Läronämnden framför i sitt yttrande. Utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:110.

Motionens förslag

Motion 2017:110 av Britt-Marie Danestig m.fl., Prästers väjningsrätt vid vigsel

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att hos regeringen anhålla om att bestämmelsen i 4 kap. 3 § andra stycket äktenskapsbalken om prästers väjningsrätt när det gäller vigsel utgår.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2017:110 i Ln 2017:4y, *bilaga*.

Bakgrund

Vigslerätt och vigselskyldighet före och vid kyrkoordningens tillkomst

Under hela 1900-talet fanns, liksom nu är fallet, olika former för vigsel när man skulle gifta sig. Det har dock gjorts förändringar av bestämmelserna under århundradets lopp. Vad gäller vigsel inom trossamfunden har det funnits vissa villkor för vilka som har kunnat viga. Det har på olika sätt funnits bestämmelser om vigslerättens beroende av de blivande makarnas samfundstillhörighet, såväl för Svenska

kyrkan som för övriga trossamfund. Dessa bestämmelser togs bort i mitten av 1970-talet. För de trossamfund som genom regeringsbeslut hade vigselrätt gällde då att respektive samfund beslutade vem som kunde viga enligt samfundets ordning. För Svenska kyrkan gällde genom lag till viss del andra förhållanden.

Frågan om prästs vigelskyldighet diskuterades bl.a. vid ett stort antal kyrkomöten under 1900-talet. Det gällde då skyldigheten att viga frånskilda. Omkring 1970 prövades frågan om vigselplikt av domstol när en präst hade vägrat att viga eftersom de som skulle ingå äktenskap var frånskilda. Domstolen fann att vigelskyldighet förelåg och prästen dömdes att betala böter. Samtidigt som bestämmelserna ändrades om samband mellan samfundstillhörighet och vigselrätt ändrades giftermålsbalkens bestämmelser om rätt till vigsel i Svenska kyrkan och därmed också prästers vigelskyldighet. Tidigare angavs att mannen och kvinnan fick välja den präst de själva önskade men att det bara var präst i församling där endera var medlem som var skyldig att viga. Efter ändringen sades fortfarande att de som skulle gifta sig fick välja präst men med tillägget ”och som är villig att viga”. Vidare angavs, utan att det sades något om vigselpräst, att de blivande makarna hade rätt till vigsel där någon av dem var medlem. Samtidigt utfärdade regeringen en förordning (1975:1047) om vigselförrättare i vissa fall. Där föreskrevs att varje domkapitel skulle meddela de förordnanden för vigselförrättare som behövdes för att den rätt till vigsel inom församlingarna i stiftet, som avsågs i giftermålsbalken, skulle kunna tillgodoses.

De redovisade bestämmelserna togs in i äktenskapsbalken (1987:230) när den ersatte den tidigare giftermålsbalken. De upphörde att gälla den 1 januari 2000 när kyrka-statrelationerna ändrades. I proposition 1998/99:38 *Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.* angav regeringen att det efter relationsändringen inte borde finnas en lagstadgad skyldighet för präster och församlingar i Svenska kyrkan att stå till förfogande för kyrklig vigsel. ”Denna fråga blir i stället inomkyrklig sedan reformen har genomförts.” Den generella vigselrätten för präster i Svenska kyrkan fanns dock kvar genom föreskrifter i äktenskapsbalken.

Följderna av det delvis ändrade rättsläget togs upp i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3). Där fann Svenska kyrkans centralstyrelse att frågan om vigselförrättare borde hanteras av kyrkoherden, vars uppgift det skulle vara att leda församlingens verksamhet bl.a. i fråga om gudstjänstlivet. Centralstyrelsen såg ”inga skäl att i kyrkoordningen införa några bestämmelser om prästs skyldighet att viga” när den tidigare nämnda förordningen upphävdes. I kyrkoordningen reglerades som en del av bestämmelserna om avgifter för kyrkliga handlingar rätten och möjligheten att få del av vigsel i Svenska kyrkans ordning. I dåvarande 42 kap. 8 § angavs att ”den som tillhör Svenska kyrkan har rätt till vigsel i Svenska kyrkans ordning, om inte synnerliga skäl hindrar det”. Vidare sades att ”även när inte någon av de blivande makarna tillhör Svenska kyrkan, får de viga i Svenska kyrkans ordning, om det finns särskilda skäl”.

Nya bestämmelser om vigselrätt

Riksdagen beslutade 2009 om ändringar i äktenskapsbalkens bestämmelser om vigselrätt för trossamfund och om vigselförrättare. Samma bestämmelser gäller nu för Svenska kyrkan som för övriga trossamfund. Trossamfund som vill ha vigselrätt ansöker om detta hos Kammarkollegiet. För trossamfund som har medgivits vigselrätt utfärdar Kammarkollegiet på ansökan från samfundet förordnanden för vigsel-

förrättare. Huvudfrågan när dessa bestämmelser beslutades gällde möjligheten för par av samma kön att ingå äktenskap.

Ändringarna i äktenskapsbalken utgjorde en bakgrund till kyrkostyrelsens skrivelse 2009:6 Vigsel och äktenskap. I skrivelsen, vilken kyrkomötet ställde sig bakom, angav kyrkostyrelsen att i princip alla som är behöriga att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan ska ha behörighet som vigselförrättare.

I ett avsnitt om vigselförordning i skrivelsen konstaterade kyrkostyrelsen att det i 4 kap. 3 § i äktenskapsbalken sägs att en präst eller annan behörig vigselförrättare i ett trossamfund inte är skyldig att förrätta vigsel. I proposition 2008/09:80 Äktenskapsfrågor framställs det som en sedan länge rådande ordning att en vigsel som ett par önskar sig inom ett visst samfund i vissa fall inte kan äga rum där trots att paret uppfyller äktenskapsbalkens krav. För Svenska kyrkans del gäller denna ordning formellt först sedan relationen till staten förändrades. I propositionen anges dock att frågan även tidigare har ansetts vara inomkyrklig.

Regeringen menar att det inte bör införas någon skyldighet för trossamfundet eller trossamfundens vigselförrättare att förrätta vigslar. I enlighet med ett förslag i betänkandet *Äktenskap för par med samma kön – Vigselfrågor* (SOU 2007:17) sägs tvärtom i propositionen att det finns skäl att i äktenskapsbalken förtydliga den gällande ordningen om skyldighet att förrätta vigsel. Riksdagen har på denna punkt anslutit sig till vad regeringen har anfört. Det förs i propositionen inga mer ingående resonemang om den interna hanteringen inom ett trossamfund av frågor om skyldigheten att förrätta vigsel.

I betänkandet sägs att en vigselförrättare inom ett trossamfund inte har någon författningsreglerad skyldighet att viga vare sig en kvinna och en man eller ett par av samma kön som enligt äktenskapsbalken har rätt att ingå äktenskap. ”Huruvida en sådan skyldighet föreligger, liksom övriga villkor för att ett par ska ha rätt att gifta sig hos ett trossamfund, bestäms istället av den ordning som gäller inom respektive trossamfund.” Frågan om en eventuell *inomkyrklig* vigselförordning är alltså inte reglerad i lagen.

Kyrkostyrelsen redovisade att Svenska kyrkans församlingsförbund (nu Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) i sitt remissyttrande över den utredning som låg till grund för skrivelsen hade menat att en präst torde kunna säga nej till en medverkan av andra orsaker än sådana som gäller betänkligheter kring äktenskap för par av samma kön. Därför borde enligt Församlingsförbundet i kommande bestämmelser utan förbehåll sägas att det inte föreligger någon skyldighet för en präst att medverka. Kyrkostyrelsen fann att det som Församlingsförbundet framförde om rätten för präster att av olika skäl avstå från att medverka vid en välsignelsehandling, och som det får förstås även vid en vigsel av par av samma kön, tycktes bygga på att äktenskapsbalkens bestämmelse även skulle gälla internt inom ett trossamfund. ”Mot bakgrund av vad som ovan anförts ur utredningens betänkande finns det anledning att ifrågasätta en sådan tolkning.”

I frågor om en inomkyrklig reglering konstaterade kyrkostyrelsen att kyrkoordningen ger en rätt till dem som tillhör Svenska kyrkan att få en kyrklig vigsel. Man avvisade i remissvar inkomna förslag om en kyrkoordningsreglerad form av ”väjningsrätt” för den som inte ser det som möjligt att viga par av samma kön. Samtidigt angav man att det rådde enighet inom kyrkostyrelsen i frågan om att ingen präst mot sin personliga övertygelse om vad som är rätt ska tvingas viga par av samma kön. Detta sågs som följd av att Svenska kyrkan bejakar att det inom kyrkan

kan rymmas olika syn på äktenskapet. I skrivelsen angav kyrkostyrelsen att det såvitt bekant i huvudsak hade varit möjligt att undvika konflikter i fråga om vigsel av frånskilda efter de författningsändringar som beslutades i mitten av 1970-talet.

Läronämnden har i sitt yttrande Ln 2017:4y återgivit en del av det som återfinns i Läronämndens yttrande Ln 2016:8y med anledning av ett motionsförslag om att det skulle bli ett villkor för vigning till präst att ha förklarat sig beredd att förrätta vigsel av par av samma kön. Läronämnden understryker att den menar att begreppet ”väjningsrätt” inte bör användas vid beskrivning av gällande inomkyrklig ordning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:110.

När det i 4 kap. 3 § i äktenskapsbalken sägs att en präst eller annan behörig vigselförrättare i ett trossamfund inte är skyldig att förrätta vigsel kan det primära syftet sägas vara att staten inte har förenat möjligheten till vigsel inom trossamfund med någon vigselförrättare för trossamfund och deras vigselförrättare. Regleringen avser vigselförrättarnas relation till det allmänna men tar inte upp vilka interna bestämmelser som kan finnas inom trossamfundet beträffande skyldighet att förrätta vigslar.

I och med att äktenskapsbalkens föreskrifter avser samtliga trossamfund och de personer som där har fått behörighet som vigselförrättare har det förslag som finns i motion 2017:110 ekumeniska implikationer. Utskottet ser det inte som rimligt att från Svenska kyrkans sida ensidigt begära ändringar i lagstiftning av betydelse också för andra trossamfund. Redan av detta skäl menar utskottet att motionen bör avslås.

Det är enligt utskottet viktigt att notera att det kan finnas flera olika skäl för att en präst inte är beredd att genomföra en vigsel. Under utskottets överläggningar har som exempel pekats på en brist på ömsesidighet mellan dem som vigseln avser. Det måste finnas ett utrymme för att pröva om en kyrklig vigsel verkligen bör genomföras även om det legalt inte finns några direkta hinder.

Vidare konstaterar utskottet att kyrkomötet förra året beslutade att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas i såväl kyrkorättslig mening som från andra relevanta perspektiv för att säkerställa att ingen utsätts för diskriminering i samband med den kyrkliga handlingen vigsel, samt återkomma till kyrkomötet med förslag. (KmSkr 2016:15) Kyrkostyrelsen anger i årsredovisningen för 2016 att detta ärende är under beredning och ska slutrapporteras till kyrkomötet 2018. Utskottet menar att det inte bör tas några nya initiativ från kyrkomötets sida i frågor som berör uppdraget till kyrkostyrelsen innan resultatet av arbetet har redovisats för kyrkomötet.

Utskottet noterar också att Läronämnden i sitt yttrande Ln 2017:4y understryker att ordet ”väjningsrätt” inte bör användas i det här aktuella sammanhanget. Detta görs mot bakgrund av Läronämndens konstaterande att 2009 års beslut om äktenskap för par av samma kön är en del av kyrkans ordning och att alla som vigs till präst i Svenska kyrkan lovar att följa kyrkans ordning.

Med hänvisning till det som utskottet här har anfört föreslås att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:110.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak, Johan Blix, Kent Karlsson och Ingrid Borgström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Stefan Linderås, Bertil Murray, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag bejakar utskottets beslut att yrka avslag på motion 2017:110. Dock vill jag kommentera läronämndens yttrande 2017:4y och utskottets behandling av detsamma. I värsta fall öppnar läronämnden genom sitt yttrande för en förödande omtolkning av 2009 års beslut i äktenskapsfrågan.

I sitt yttrande skrev då läronämnden. ”Läronämnden vill avslutningsvis konstatera att Svenska kyrkan även fortsättningsvis rymmer olika uppfattningar i frågan om huruvida samkönade äktenskap är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.”(2009:12y) Läronämnden ville år 2009 framhålla vikten av ett öppet och ömsint mötande av minoriteten när beslutet om ny äktenskapssyn stod i begrepp att tas i kyrkomötet: ”I en kyrka är den yttersta frågan inte vem som tycks få rätt eller vem som vinner debatten utan om kärleken har tagit sin plats i varje enskilds hjärta. Därför kan i denna fråga följas det gamla teologiska rådet: i det nödvändiga enighet, i det som låter sig diskuteras frihet, i allt kärlek.” (Ln 1995:18)

På motsvarande sätt fanns i utskottet när frågan behandlades en medvetenhet om att det i Svenska kyrkan fortsättningsvis skulle finnas två uppfattningar om äktenskapet, båda förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, och att man önskade härbärgera båda uppfattningarna. ”Kommer vi som kyrka att klara av att härbärgera olika uppfattningar i frågan? Motsvarande splittring fanns när frågan om att viga frånskilda var brännande och många präster inte ville tjänstgöra vid en sådan vigsel. Samma ansvarsförhållande blir aktuellt om kyrkomötet bejakar kyrkostyrelsens förslag. Kyrkan har uppdraget att välkomna också par av samma kön till vigsel, men den enskilda prästen kan säga ja eller nej till att leda en sådan gudstjänst.” (G 2009:2) I sitt yttrande över motion 2017:110 väljer läronämnden att i bjärt kontrast till detta yttrande i stället citera ett tidigare uttalande från 1997: ”Det står inte den enskilde ämbetsbäraren fritt att själv välja konsekvenser av sin uppfattning för utövandet av ett uppdrag i kyrkan. Kyrkans gemensamma ordning är överordnad ämbetsbärarens.” (Ln 1997:3y). Detta yttrande blir i läronämndens skrivning från i år helt ryckt ur sitt sammanhang och ger en mycket skev bild av de förutsättningar som sades skola gälla när beslutet om ny äktenskapssyn togs. När beslutet

TU 2017:11

togs menade majoriteten att det fanns två uppfattningar i frågan som båda var förenliga med Svenska kyrkans ordning. Av denna öppenhet märks inget i läro-nämndens aktuella skrivning, heller inte i utskottets behandling av frågan.

Om förskjutningen av fokus är avsiktlig är detta djupt olyckligt då det kommer att fördjupa splittringen i Svenska kyrkan och mellan kyrkor.

Bertil Murray

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2017:4y

Prästers väjningsrätt när det gäller vigsel

Läronämndens yttrande över motion 2017:110

Läronämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande i Ln 2016:8y

Läronämnden konstaterar att 2009 års beslut om äktenskap för par av samma kön är en del av kyrkans ordning. Alla som vigs till präst i Svenska kyrkan lovar att följa kyrkans ordning. Läronämnden har tidigare uttryckt:

”Det står inte den enskilde ämbetsbäraren fritt att själv välja konsekvenser av sin uppfattning för utövandet av ett uppdrag i kyrkan. Kyrkans gemensamma ordning är överordnad ämbetsbäraren.” (Ln 1997:3y)

Ansvaret för att kyrkliga handlingar blir utförda ligger inte på den enskilda prästen utan på församlingen. Kyrkoherden ansvarar för att de som efterfrågar och har rätt till vigsel också ska få vigsel i församlingen i enlighet med kyrkans ordning.

Läronämnden understryker att ordet ”väjningsrätt” inte bör användas i detta sammanhang.

Uppsala den 31 augusti 2017

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Ann-Katrin Bosbach, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:12

Svenska kyrkans psykosociala arbetsmiljö

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:111 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att vid kyrkomötet 2018 informera om de åtgärder som vidtagits och som kommer att vidtas för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön i Svenska kyrkan.

Utskottet anser att fungerande styrning och ledning hos Svenska kyrkans arbetsgivare, i enlighet med den ansvarsfördelning som anges i kyrkoordningen, är av stor vikt för en god arbetsmiljö. Det pågår forskningsprojekt om den psykosociala arbetsmiljön såväl stift som Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ger stöd åt lokala arbetsgivare i arbetet med förbättring av arbetsmiljön. Med hänvisning till forskningsprojekt och pågående åtgärder för kartläggning och förbättring av arbetsmiljön finner utskottet att eventuella ställningstaganden från kyrkomötets sida bör anstå. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:111.

Motionens förslag

Motion 2017:111 av Britt-Marie Danestig m.fl., Svenska kyrkans psykosociala arbetsmiljö

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att vid kyrkomötet 2018 informera om de åtgärder som vidtagits och som kommer att vidtas för att förbättra den psykosociala arbetsmiljön i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) åligger det en arbetsgivare att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall. Vidare har arbetsgivaren skyldighet att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten samt att anpassa arbetsförhållandena till människors olika förutsättningar. För präster och andra anställda i församlingar och pastorat är det kyrkorådet i egenskap av styrelse (4 kap. 1 § i kyrkoordningen) som är arbetsgivare och har arbetsmiljöansvaret.

Som en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomför många arbetsgivare psykosociala undersökningar som speglar hur de anställdas arbetsmiljö ser ut på lokal nivå det vill säga i församlingen eller pastoratet.

Arbetsmiljön i Svenska kyrkan har även blivit föremål för övergripande undersökningar av bland annat Arbetsmiljöverket och Saco, Sveriges akademikers centralorganisation.

Den senaste större tillsynen av Svenska kyrkan från Arbetsmiljöverket gjordes 2007 och utmynnade i Arbetsmiljöverkets Rapport 2007:3. Tillsynens syfte var att få igång ett väl fungerande förebyggande arbetsmiljöarbete inom Svenska kyrkan och med det minska de akuta insatserna från Arbetsmiljöverket. Enligt rapporten fanns vissa problem som kännetecknade arbetsmiljön inom Svenska kyrkan. Många av dessa menade Arbetsmiljöverket att man kunde komma tillrätta med, men det förutsatte ett aktivt lokalt arbetsmiljöarbete. En rad strukturella orsaker till arbetsmiljöproblemen man fann handlade om otydlighet i organisationsstrukturen, t.ex. otydligt ledarskap och ansvarsfördelning, ett stort antal förtroendevalda, bristande kunskaper i bland annat arbetsmiljö och arbetsledning, små organisatoriska enheter med sina begränsningar.

Som en direkt följd av Arbetsmiljöverkets tillsyn och de diskussioner som följde om arbetsmiljön tillkom bestämmelsen i 2 kap. 9 § i kyrkoordningen om att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen (KsSkr 2009:5 *Styra och leda* sidorna 29 ff.). Det som framfördes i tillsynen har även varit av betydelse i organisationsförändringar i församlingar och pastorat, bland annat så att en samlad ledning för all verksamhet i församlingar och pastorat eftersträvats för att på så sätt skapa större tydlighet.

Sedan mars 2016 gäller nya föreskrifter om arbetsmiljö från Arbetsmiljöverket. Föreskrifterna avser bland annat det som tidigare kallats psykosocial arbetsmiljö, nu inrymt i begreppet organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA). Syftet med föreskrifterna är att främja en god arbetsmiljö och förebygga risk för ohälsa på grund av organisatoriska och sociala förhållanden i arbetsmiljön.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation fungerar som gemensam arbetsgivarorganisation (34 kap. 6 § i kyrkoordningen) och är därmed det organ på nationell nivå som primärt informerar, utbildar och bistår de kyrkliga arbetsgivarna också i frågor som rör arbetsmiljön.

Kyrkostyrelsen är arbetsgivare för dem som är anställda på nationell nivå och har i förhållande till dem arbetsgivaransvar. I kyrkoordningens uppräknade kyrkostyrelsens uppgifter finns som första punkt att ”stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet” (10 kap. 3 §) vilket även kan omfatta stöd för att främja en god arbetsmiljö.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation uppger att Malmö högskola under hösten 2017 tillsammans med arbetsgivarorganisationen kommer att påbörja en forskningsstudie kring diakoners och prästers arbetsmiljö. Även Göteborgs universitet inleder en studie kring psykosocial arbetsmiljö med inriktning på Svenska kyrkan.

Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade i sitt betänkande 2016:14 att Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation 2017 tillhandahåller en kyrkoanpassad anonym personalenkät med frågor som rör bland annat den psykosociala arbetsmiljön [AKKA (Arbetsklimat i kyrkan)]. Enkäten ger arbetsgivare möjlighet att använda ett gemensamt arbetsmiljöverktyg som är prövat och anpassat till Svenska kyrkan och till de arbetsmiljörättsliga kraven. Arbetsgivarorganisationen uppger att ett 40-tal församlingar och pastorat under hösten 2017 kommer att använda enkätverktyget. Verktyget avser skapa förutsättningar för ett lokalt förbättringsarbete och ska bygga upp kunskaperna på området genom statistik på aggregerad nivå.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:111.

För den psykosociala arbetsmiljön på en arbetsplats är det av stor vikt att styrning och ledning fungerar på ett tillfredsställande sätt. I församlingar och pastorat är dessa uppgifter uppdelade så att kyrkorådet svarar för styrning och kyrkoherden för ledning. Kyrkoordningen anger hur ansvar och befogenheter är fördelade och det är utskottets mening att den struktur som däri anges ger grundläggande förutsättningar för väl fungerande arbetsplatser och en god psykosocial arbetsmiljö. Stiften har också i tillsyns- och utbildningsinsatser för församlingar och pastorat uppmärksammat dessa frågor. Det finns exempel på när den angivna ordningen för styrning och ledning inte har följts vilket ofta lett till betydande arbetsmiljöproblem.

Utskottet konstaterar att arbetsgivaransvaret åvilar varje lokal arbetsgivare, vanligen församlingen eller pastoratet, som därmed har ett lagreglerat ansvar för arbetsmiljöfrågorna. Stöd till arbetsgivarna erbjuds på olika sätt både av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och av stiften genom bland annat utbildningsinsatser och arbetsmiljöverktyg. Det pågår också flera forskningsprojekt gällande arbetsmiljön i Svenska kyrkan. Med hänvisning till detta finns det anledning att avvakta med eventuella ställningstaganden från kyrkomötets sida. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:13

Codex ethicus

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:116 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda vad en riktlinje för uttolkning av vigningslöftena ska innehålla och hur den ska praktiseras i syfte att stödja och ställa krav på vigda medarbetares offentliga beteenden och handlingar. Utskottet framhåller att frågor som avser efterlevnaden av vigningslöften är ett ansvar primärt för biskop och domkapitel. Utskottet pekar på att ett arbete pågår hos biskopsmötet som ligger i linje med vad motionärerna önskar och anser därför att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att motion 2017:116 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Motionens förslag

Motion 2017:116 av Jesper Eneroth och Louise Callenberg, Codex ethicus

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda vad en riktlinje för uttolkning av vigningslöftena ska innehålla och hur den ska praktiseras i syfte att stödja och ställa krav på vigda medarbetares offentliga beteenden och handlingar.

Bakgrund

Går man till Nationalencyklopedin ses codex ethicus (lat. den etiska lagen) primärt som etiska regler för läkare. Hippokrates läkarregler från 400-talet f.Kr. lyfts särskilt fram. Det noteras att andra yrkesgrupper efter hand har formulerat etiska regler. Codex ethicus i denna mening kan ses som en viss professions i huvudsak internt formulerade och fastställda yrkesetik. När begreppet codex ethicus nu används för sådana riktlinjer som tidigare avsett i första hand präster och senare präster och diakoner är det fråga om ett dokument av i viss utsträckning annat slag.

Det finns under de senaste åren utarbetade och fastställda codex ethicus för präster och diakoner i cirka hälften av stiftet. Processen fram till antagandet av dessa dokument kan ha sett lite olika ut. Biskopar och kontraktsprostar har i flera fall varit viktiga aktörer. Codex ethicus kan på det sättet ses som uttryck för stiftets tillsynsfunktion. Biskopen har ett tillsynsuppdrag och kan i detta uppdrag biträdas av kontraktsprostarna. En viktig del av tillsynen är råd, stöd och hjälp.

Olika riktlinjer för hur den som har ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst ska fullgöra detta men även för livsföringen i övrigt kan hämtas från olika tider i

kyrkans historia, allt från det som står i 1 Tim. 3 kap. om församlingsledaren och hans medhjälpare via stadganden i 1686 års kyrkolag 19 kap. om prästers beteende till nutida codex ethicus. Det första dokument i Svenska kyrkan som benämndes codex ethicus torde vara från 1962 och avse prästtillsättning. Det antogs av biskopsmötet och dåvarande Svenska prästförbundets centralstyrelse. Dåvarande Svenska kyrkans personalförbund, idag Kyrkans akademikerförbund, antog 1981 codex ethicus för präster som avsåg att utgöra en gemensam överenskommelse mellan kollegor för att iaktta vissa handlingsmönster på grundval av inbördes lojalitet och ansvars känsla.

I en skrivelse i början av hösten 2015 till biskopsmötet hemställde Kyrkans akademikerförbund ”i första hand att biskopsmötet närmare utreder och överväger huruvida Codex ethicus som företeelse ska ersättas av andra åtgärder för att upprätthålla kunskapen och förståelsen för vigningslöftena, och – i andra hand – om i stället ett enhetligt Codex ethicus ska antas för präster och diakoner samt biskopar inom Svenska kyrkan”. Bakgrunden till detta anges i skrivelsen vara diskussioner på Akademikerförbundets fullmäktige kring att det inte fanns generellt gällande etiska riktlinjer inom kyrkan samt en utbredd oro för skiftande bedömningar i tillsynshänseende beroende på inom vilket stift präst och diakon var verksam. Biskoparna har konstaterat att codex ethicus inte finns i alla stift och dess rättsliga status är oklar. ”Frågan om gemensam Codex ethicus för Svenska kyrkan har varit uppe tidigare i biskopsmötet. Biskoparna var överens om att ärendet behöver återkomma i biskopsmötet för en mer grundläggande diskussion.” (Biskopsmötets protokoll 20–21/10 2015, § 131) Den fortsatta diskussionen har ännu inte ägt rum.

I biskopsbrev om uppdraget i kyrkans vigningstjänst har biskoparna tagit upp och redovisat sin syn på vigningslöftenas innebörd.

Frågan om vigningslöftenas uttolkning vid tillsyn av hur präster och biskopar utövar sina uppdrag och efterlever givna vigningslöften prövas av domkapitlet och ytterst av Svenska kyrkans överklagandenämnd. För biskoparnas del är det Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar som kan göra en motsvarande prövning. Det kan noteras att Överklagandenämnden i sina beslut i flera fall har åberopat biskopsbrevet *Biskop, präst och diakon i Svenska kyrkan* (1990) och i senare beslut även biskopsbrevet *Kallad till präst och diakon i Svenska kyrkan* (2014), (t.ex. ÖN 38/2013, 34/2014 och 45/2016).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att motion 2017:116 är besvarad med vad utskottet har anfört.

Frågor som avser efterlevnaden av vigningslöften hör i en kyrka av Svenska kyrkans slag med en episkopal struktur primärt hemma hos biskop och domkapitel, inte på nationell nivå.

Vid utskottets överläggningar har framkommit att biskopsmötet, i enlighet med vad som framgår i bakgrundsteckningen, har fortsatt sina överläggningar kring frågor relaterade till en Codex ethicus. Man ska nu samla in befintliga dokument av detta slag för att bearbeta frågor om hur man ska få fram väl fungerande etiska riktlinjer liksom om hur man får till stånd en god process kring dessa. Det behövs en beslutsordning som ger acceptans och legitimitet åt framtida etiska riktlinjer. I linje med vad som framhålls i motion 2017:116 har man sett behovet av samsyn på detta

område mellan stiftet. Det finns behov av riktlinjer som gäller för präster och diakoner oavsett vilket stift som de tillhör.

Utskottet menar att det arbete som påbörjats av biskopsmötet möter den problematik som ligger bakom motionsförslaget samtidigt som det inte bryter mot Svenska kyrkans episkopala struktur. Ett arbete pågår som i sak får sägas tillgodose det som motionärerna önskar. Utskottet anser därför att ingen ytterligare åtgärd behövs. Kyrkomötet föreslås besluta att motionen är besvarad med vad utskottet har anfört.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:14

Stiftens tillsyn av församlingarna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:118 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda stiftens tillsynsroll, utifrån såväl anställda som förtroendevalda som resurser. Utskottet framhåller att biskopens och stiftets tillsynsroll beskrivs i kyrkoordningen och tillämpas i enlighet med detta i stiftet. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:118.

Motionens förslag

Motion 2017:118 av Jesper Eneroth och Sofija Pedersen Videke, Stiftens tillsyn av församlingarna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda stiftens tillsynsroll, utifrån såväl anställda som förtroendevalda som möjliga resurser.

Bakgrund

När lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och kyrkoordningen tillkom bestämdes stiftets grundläggande uppgift till att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Närmare bestämmelser om tillsynen finns i 57 kap. 1 § i kyrkoordningen som inleds med att ange att stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. Sådant som ingår i tillsynen räknas upp och de åtgärder som direkt gäller församlingarnas och pastoratets verksamhet är

- ◆ råd, stöd och hjälp, dels i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor, och i förvaltningsfrågor
- ◆ utfärdande av församlingsinstruktion,
- ◆ biskopens visitationer,
- ◆ befogenhetsprövning, och
- ◆ beslutsprövning.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) framhöll Svenska kyrkans centralstyrelse som viktigt att främjande och tillsyn inte är två helt skilda uppgifter med en ”positiv” och en ”negativ” innebörd, utan i begreppet tillsyn ligger även att ge råd och stöd samtidigt som främjandet i vissa fall kan ses ur ett tillsynsperspektiv. Det underströks också att främjandeuppgifterna inte ska uppfattas som att stiftet passivt ska vänta på att dess tjänster ska efterfrågas av församlingarna utan

stiftet ska också ta egna initiativ som exempelvis genom den utbildnings- och fortbildningsverksamhet som bedrivs. Centralstyrelsen redovisade att några remissinstanser hade efterlyst närmare regler eller beskrivningar av vilka åtgärder som ska kunna vidtas i förlängningen av tillsynen, t.ex. om den som står under tillsyn vägrar efterkomma tillsynsorganets påpekanden. Centralstyrelsen framhöll att när det gäller ”den mer kontrollerande funktionen som också är en del av tillsynen kommer de åtgärder som står till förfogande för tillsynsorganet att variera beroende på vilken nivå och vilka frågor det handlar om”. Det är domkapitlet som har ansvaret för de mer specifika tillsynsuppgifterna i den ovan redovisade uppräkningslistan.

Vidare såg Centralstyrelsen det som självklart att ett självständigt trossamfund, i likhet med ideella föreningar av annat slag, i grunden bygger på att det finns ett samförstånd och en lojalitet från alla dem som deltar i verksamheten och en gemensam vilja att verka till det bästa för det som är trossamfundets uppgift.

Frågor om ytterligare möjliga åtgärder inom ramen för tillsynsfunktionen har efter kyrkoordningens tillkomst diskuterats främst i perspektiv av kyrkoordningens ställning och auktoritet inte minst i de fall en församling eller samfällighet inte har rättat sig efter tillsynsorganens beslut i beslutsprövningsärenden. I stor utsträckning har det gällt möjligheterna att införa något slags sanktioner vid medvetna brott mot kyrkoordningens bestämmelser. Motioner på detta område har behandlats i detta utskotts betänkanden TU 2000:16, 2003:8, 2007:4, 2011:15 och 2015:8.

Stiftet ska anställa den personal som behövs för stiftets verksamhet (6 kap. 4 § i kyrkoordningen), en verksamhet som har som huvudsyfte att främja och ha tillsyn över församlingens liv. Det medför att det ingår i de stiftsanställdas uppdrag att arbeta med sådant som är ett utflöde av stiftets tillsyn. Genom kyrkovalet väljs förtroendevalda till stiftsfullmäktige som i sin tur utser ledamöter till stiftsstyrelse och nämnder. De förtroendevalda utövar sina uppdrag inom ramen för det mandat som tillhör det förtroendevalda organ som de ingår i (kyrkoordningen, inledningen till sjunde avdelningen).

Församlingen eller pastoratet är arbetsgivare i förhållande till församlingens anställda. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation företräder församlingar och pastorat i frågor om kollektivavtal på sätt som beskrivs i 34 kap. 6 § i kyrkoordningen. I alla andra frågor som gäller arbetsgivarskapet finns inte någon reglering av till vilket organ församlingen eller pastoratet ska vända sig för rådgivning. Många av dessa frågor torde riktas till och besvaras av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation eller av stiftsanställda. Sedan stiftet inte längre har arbetsgivarfunktioner för präster och inte heller har någon uttalad uppgift i dessa frågor utöver stiftets generella främjande och tillsyn har dock behovet av arbetsrättslig kompetens på stiftskanslierna minskat medan behovet av resurser har ökat vad gäller att utöva stiftets tillsyn som förtydligats vad gäller att den även omfattar församlingarnas förvaltning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:118.

När svåra situationer uppstår i församlingar är det av stor betydelse att ha en fungerande tillsynsfunktion som kan bidra till att lösa situationen. Tillsynen av församlingar är i kyrkoordningen given åt biskop och stift. Under senare år har stiftet byggt upp alltmer omfattande stödresurser för sin tillsynsfunktion som sedan några år även uttryckligen omfattar förvaltningen i församlingar och pastorat. När församlingar ställs inför problematiska situationer är det vanligt att de vänder sig till

stiftet och till Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation för att få råd och stöd och stiftskanslierna får också ofta på informellt sätt kännedom om svårigheter som uppstår i församlingarna. Beroende på vad det gäller för frågor kan biskop och stift engagera olika personer i tillsynen, även förtroendevalda. Den tillsynsuppgift som biskop och stift har är tydligt angiven i kyrkoordningen och utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:15

Nyöversättning och kommentar till bekännelseskrifterna

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:124 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att starta ett projekt syftande till nyöversättning med kommentarer till Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Utskottet pekar på att det kommit ut eller är på väg nyöversättningar och kommentarer till några av de viktigaste av reformationstidens dokument vilka också hör till Svenska kyrkans bekännelseskrifter. Därutöver har reformationsjubiléet 2017 medfört att det kommit många andra skrifter som uppmärksammar och på olika sätt behandlar det reformatoriska arvet och dess betydelse. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2017:124 ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:124.

Motionens förslag

Motion 2017:124 av Axel W Karlsson, Nyöversättning och kommentar till bekännelseskrifterna

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att igångsätta ett projekt syftande till nyöversättning med kommentarer till Svenska kyrkans bekännelseskrifter.

Bakgrund

Samfundet Pro Fide et Christianismo tog på 1940-talet initiativ till en ny översättning av Konkordieboken. Sedan 1944 har de då översatta dokumenten jämte Uppsala mötes beslut givits ut i boken *Svenska kyrkans bekännelseskrifter*. Den sjätte upplagan trycktes 2005 och en talboksutgåva kom ut 2007. Det finns ett avtal mellan Samfundet Pro Fide och Bokförlaget Verbum som bl.a. säger att förlaget till Samfundet i god tid ska anmäla när en upplaga håller på att ta slut och en ny behöver tryckas. Texterna finns också tillgängliga på internet.

För stora delar av Konkordieboken gäller att den senaste översättningen är den som gjordes på 1940-talet. Det finns dock och är på gång vissa nya översättningar. Det gäller Martin Luthers Lilla katekesen med inledning och kommentar av Carl Axel Aurelius och Margareta Brandby-Cöster från 2011. Den gavs ut genom teologiska kommittén på uppdrag av kyrkostyrelsen och finns även tillgänglig för nedladdning på Svenska kyrkans webbplats. Det finns också en översättning av Luthers stora katekes från 1999 gjord av Martin Krauklis. Den har kommit i en andra upplaga 2017.

Till Strängnäs stifts präst- och diakonmöte hösten 2017 har utkommit boken *För Kristi skull – introduktion till de lutherska bekännelserna*. Den är i huvudsak en översättning av en bok – *Fortress Introduction to the Lutheran Confessions* – skriven av Günther Gassman och Scott Hendrix före undertecknandet av den för romersk-katolska kyrkan och lutherska kyrkor *Gemensamma deklARATIONEN om rättfärdig-görelseläran* (1999). I den nu översatta och för första gången på svenska utgivna boken finns två nyskrivna kapitel av biskop emeritus Carl Axel Aurelius och prostern Pernilla Parenmalm. Bokens syfte är att ge en grundläggande introduktion till de lutherska bekännelseskriterierna.

Johannelunds teologiska högskola har gett docent Rune Söderlund uppdraget att göra en nyöversättning av Augsburska bekännelsen med korta kommentarer. En arbetsgrupp från högskolan har kontinuerligt läst och kommenterat Söderlunds översättning och kommentarer. Vid det i motion 2017:124 nämnda seminariet våren 2017 gavs bl.a. kommentarer till Söderlunds nyöversättning och kommentarer som ett bidrag till den slutliga utgåvan. Denna ska föreligga senast i november 2017. Den kommer också att innehålla en språkligt förenklad version av Augsburska bekännelsen. Härtill kommer bidragen vid det nämnda seminariet att publiceras i artikelform.

Frågor med koppling till dem som tas upp i motionen 2017:124 har tidigare behandlats av kyrkomötet och beretts av Tillsyns- och uppdragsutskottet. Betänkandet TU 2003:15 avsåg en motion (2003:76) med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ”föranstalta om en nyutgåva av Svenska kyrkans bekännelseskriterier” med nyskrivet inledningskapitel och med bekännelseskriteriernas text språkligt reviderad eller nyöversatt. I enlighet med utskottets förslag avslög kyrkomötet motionen. Beträffande översättningar konstaterade utskottet, med hänvisning till ett yttrande 2003:20y från Läronämnden, att Svenska kyrkan inte känt behov av att auktorisera översättningar av de reformatoriska bekännelseskriterierna.

År 2015 avslög kyrkomötet, också på Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag (TU 2015:16), en motion (2015:108) med förslag bl.a. om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag ”att verka för att material tas fram som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier”. Med hänvisning till en del aktuellt material som utskottet redovisade gjorde utskottet bedömningen att det redan finns material som underlättar läsningen av Svenska kyrkans bekännelseskriterier. Därtill pekades på att ytterligare litteratur på området är att vänta framöver.

Kyrkomötet avslög 2016 en motion (2016:14) om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att ombesörja att Konkordieboken ges ut på nytt i en modern översättning. I huvudsak omfattar ”Svenska kyrkans bekännelseskriterier” och Konkordieboken samma dokument. Det som inte finns med i Konkordieboken är Uppsala mötes beslut från 1593. Tillsyns- och uppdragsutskottet konstaterade i sitt betänkande TU 2016:6 att Konkordieboken som helhet finns tillgänglig såväl som tryckt skrift som via internet. Utskottet menade att den svenska språkdräkten inte är föråldrad på ett sådant sätt att texten därigenom blir svårtillgänglig. Samtidigt noterades att det ligger i sakens natur att texter skrivna i huvudsak på 1500-talet inte alltid är enkla att tillägna sig. Vidare pekade utskottet på att det finns vissa nyöversättningar och att en sådan är under utarbetande vad gäller den centrala bekännelsetexten från reformationstiden, nämligen Augsburska bekännelsen. Sammanfattningsvis sade utskottet följande.

Ifråga om såväl den genom tiderna mest spridda som ifråga om den mest centrala av Konkordiebokens skrifter från reformationstiden finns alltså eller kommer snart att finnas nya översättningar. Mot den här bakgrunden ser utskottet inte att det finns skäl för kyrkomötet att

uppdra till kyrkostyrelsen att vidta några särskilda åtgärder på det sätt som föreslås i motionen.

TU 2017:15

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:124.

Reformationen på 1500-talet uppmärksammas på många olika sätt detta år då det är 500 år sedan Martin Luther presenterade sina 95 teser om avlaten. Reformationsjubileet har bl.a. resulterat i en mängd böcker som på olika sätt belyser reformationens bakgrund och betydelse. Det innebär också att uppmärksamhet har ägnats åt skrifter från reformationstiden som hör till Svenska kyrkans bekännelseskriterier. Som framgår av bakgrundsteckningen kommer under hösten 2017 ut en nyöversättning av och kommentarer till det som kan kallas det centrala av dokumenten från reformationstiden, nämligen Augsburgska bekännelsen. För några år sedan utkom en nyöversättning med kommentarer till den mest spridda av reformationstidens skrifter, alltså Martin Luthers lilla katekes, vilken också finns med bland de grundläggande dokumenten avseende Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

I det yttrande från Svenska kyrkans unga som kyrkomötet har fått del av föreslås att Läronämnden ska få i uppdrag att tillsätta en kommentatorsgrupp. Detta är dock en sak vid sidan av det som är Läronämndens uppgift, vilken är att yttra sig innan kyrkomötet fattar beslut i frågor som rör Svenska kyrkans lära. I linje med vad som också tas upp i det nämnda yttrandet ser utskottet det som angeläget med en bearbetning av frågorna om vad det innebär att vara en evangelisk-luthersk kyrka. Utskottet menar att en tolkning av detta pågår kontinuerligt och konstaterar att det inte minst under senaste tiden, vid sidan av de nämnda nyöversättningarna och kommentarerna, kommit många skrifter med detta syfte. Utskottet ser arbetet med dessa frågor som det för vår tid allra viktigaste.

Mot bakgrund av det som utskottet här anfört finner utskottet för närvarande att det inte finns anledning att påbörja ett nytt projekt av det slag som föreslås i motionen. Därmed föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:124.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:16

Krav på utdrag ur belastningsregistret vid anställning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:149 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att utdrag ur belastningsregistret alltid ska begäras in i samband med nyanställning. Utskottet hänvisar till *lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn* och anser att det är rätt att begära intyg av personer som ska anställas eller engagera sig ideellt som lagen ger arbetsgivare i Svenska kyrkan är tillräcklig. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:149.

Motionens förslag

Motion 2017:149 av Ann-Christine From Utterstedt, Krav på utdrag ur belastningsregistret vid nyanställning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se till att utdrag ur belastningsregistret alltid ska begäras in i samband med nyanställning.

Bakgrund

Belastningsregistret förs av polismyndigheten och innehåller huvudsakligen uppgifter om den som genom dom, beslut, strafföreläggande eller föreläggande av ordningsbot har ålagts påföljd för brott. Registret förs för att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamhet främst hos polis, åklagarmyndighet, domstol, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen för att förebygga, upptäcka och utreda brott.

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har även rätt att få ett begränsat utdrag ur registret bland annat enligt bestämmelser om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn gäller sedan december 2013 och innebär en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran av arbetsgivaren visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Svenska kyrkans verksamhet liksom föreningsverksamhet som äger rum inom ramen för församlingsverksamheten omfattas av lagen.

I praktiken omfattar lagen både personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn och dem som är ledare i olika ideella barnverksamheter. Många yrkesgrupper i Svenska kyrkan har direkt och regelbunden kontakt med barn och därför är kretsen där arbetsgivaren ska kontrollera utdrag ur belastningsregistret relativt vid. Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation har i sin information om lagen till församlingar och andra arbetsgivare framhållit att det är viktigt att församlingen även har säkra rutiner när det gäller ideella medarbetare som engageras i verksamheter där de har direkt och regelbunden kontakt med barn.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:149.

Sedan december 2013 har varje arbetsgivare i Svenska kyrkan lagstöd för att begära att få se utdrag ur belastningsregistret av den som ska ha direkt och regelbunden kontakt med barn som anställd eller som ideellt verksam i kyrkan. Denna rättighet för arbetsgivaren och skyldighet för den som anställs eller engagerar sig som ideell medarbetare omfattar en vid krets av personer, dock inte samtliga som anställs eller engagerar sig ideellt i Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att det ankommer på varje arbetsgivare att inkludera frågan om registerutdrag i rekryteringsförfarandet. Utskottet finner inte skäl att söka utvidga kravet på utdrag ur belastningsregistret utöver den relativt vida krets som *lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn* anger. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:17

Verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2016. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 16 juni 2017 beslutat om verksamhetsberättelse för 2016. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Överklagandenämndens ställning

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten 2016. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § i kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sidorna 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

Verksamheten 2016

I verksamhetsberättelsen för år 2016 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter, sin sammansättning och när sammanträden har hållits. Nämnden anger att dess

verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och effektmålet att medianåldern för ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2016.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2013–2016 och varifrån de kommit. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2016 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande 11 ärenden 2016 vilket var sex fler än 2015. Antalet slutliga beslut ökade från 33 till 47.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2016 ökade marginellt i förhållande till föregående år, från 45 till 52. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under kommande år.

Överklagandenämnden ser utifrån sitt perspektiv för närvarande inte behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller ej. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för 2016.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2017:18

Verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för 2016 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 12 juni 2017 beslutat om verksamhetsberättelse för 2016. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

Av 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning följer att Tillsyns- och uppdragsutskottet bl.a. ska bereda till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sidorna 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2016 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom sex ärenden. Tre av dessa avsåg anmälningar mot biskopar, två avsåg remisser och ett var av administrativ karaktär.

Nämnden avgjorde under året dessa ärenden samt två ärenden som inkom under 2015.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har utskottet inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Utskottet finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för 2016.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Johan Blix.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Margareta Carlenius, Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Stefan Linderås, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Irene Leonardsson.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.